

WOODY ALLEN

evet ama, bir lokomotif bunu yapabilir mi bakalım?

Resimleyen: Kemal Gökhan Gürses

İngilizce'den çeviren: Sabri Kaliç

4. Basım

New York'ta, Brooklyn'de doğdu. Asıl adı Allen Stewart Koenigsberg' dir, ama on yedi yaşından beri çok sevdiği çizgi film kahramanı Woody Woodpecker'dan aldığı "Woody" adını kullanmaktadır. Hem Şehir Koleji'nden hem de New York Üniversitesi'nden kovulan Allen, yaz. kariyerine televizyon için metin yazarlığı yaparak başladı. Çeşitli gazetelerin köşe yazarları için espriler, kimi revü yıldızları ve müzikaller için de skeçler yazdı. 1961'den itibaren New York "cafe'lerinde kendi yazdığı küçük oyunları sahnelemeye başladı. Yeteneği dikkat çekince TV komedi programlarında ve lüks gece kulüplerinde görünmeye başladı. 1965'te senarist ve oyuncu olarak sinemaya geçti. Daha sonra kendi filmlerinin yönetmenliğini de üstlendi. 1977'de Annie Hall adlı filmi Oscar Ödülü alırken kendisine de yönetmen ve senarist olarak iki ödül verildi.
İlk filmi, senaryosunu yazdığı ve başrolünü oynadığı **What's New, Pussycat?**'tir. 1966'da ölçülü ve ince mizah anlayışıyla bir başyapıt olarak kabul edilen **What's Up, Tiger Lilly?** adlı filmi yönetti. Oyunlar da yazan Allen'ın Broadway tiyatroları için yazdığı **Dont Drink the Water** ve **Play it Again,** Sam adlı oyunları başarılı olunca, başka yönetmenler tarafından sinemaya uyarlandı.
Allen, 1978'de çektiği ve komedi türüne girmeyen Interiors filminde değişik bir anlatım denedi. Bu filmde, komedilerinde de kendini duyuran, ama gülmecenin ön plana çıkması yüzünden belirginleşmeyen endişe, kendine güvensizlik gibi duygular taşıyan insanların kendi benliklerini araştırma serüvenleri, hüzünlü bir hava içinde yansıtılır. Allen, Amerikan toplumunda yerleşik kimi değerlerin hızla sarsıldığı bir dönemde, bu sürecin hızlanmasına yardımcı olan bir komedyen olarak ortaya çıkmış, özellikle aydın çevrelerin ve öğrenci kesiminin büyük ilgisini toplamıştır. Çevresi ve toplumla birlikte kendisini de alaya almasını bilen Allen, sinemada belirli bir komedi anlayışını yerleştirmiştir.
Şimdilerde hem televizyon programlarına çıkmakta hem The New Yorker dergisinde yazmakta hem de pazartesi akşamları New York'taki Michel's Pub'da bir caz orkestrasında klarnet çalmaktadır. Hayatındaki tek üzüntüsü ise "bir başkası olamamaktır."

FİLMLERİ: (Yazıp, yönettiği, oynadığı): What's Up Tiger Lilly?/1966. Take the Money and Run/1969, Bananas/1971, Everything You Always Wanted to Know About Sex But Were Afraid to Ask/1972, Sleeper/1973, Love and Death/1975, Annie Hall/1977, Interiors/1978, Manhattan/1979, Midsummermght's Sex Comedy/1982, Zelig/1983, Broadway Dany Rose/1984, The Purple Rose of Cairo/1985, Hannah and Her Sisters/1985, Radio Days/1987, September/1989, Another Women/1989.

TÜRKÇE'DEKİ KİTAPLARI: Tüysüz/Çev: Akgün Fırat/Ara Yayıncılık/1989, Tanrı/Çev: Cem Çetin/Hil Yayın/1989, Bir Hırsızın İtiraf ları/Çev: Irma Dolanoğlu/Nisan Yayınları/1986.

AYRINTI: 14
Edebiyat dizisi: 8

EVET AMA BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?
Woody Allen

İngilizce'den çeviren
Sabrı Kaliâ

Resimleyen/Kapak
Kemal Gökhan Gürses

Bu kitap, yazarın "Getting Even/1971" ve "Side Effects/1975" isimli kitaplarından derlenmiştir.

Ofset baskıya hazırlık
Renk Yapımevi, Başmusahip Sk. 3/3
Cağaloğlu/İstanbul Tel: 526 91 69

Baskı
Kıral Matbaası 527 39 69

Birinci basım: Temmuz 1989 İkinci basım: Ağustos 1989 Üçüncü basım: Eylül 1989 Dördüncü basım: Ocak 1990

AYRINTI
Yayınevi
Başmusahip Sk. 3/4 Cafialoğlu-İstanbul Tel: 511 70 09

Woody Allen
EVET AMA BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR MI BAKALIM?

EDEBİYAT DİZİSİ

GÜLÜNESİ AŞKLAR
Milan Kundera
9.basım

KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ
Peter Handke
2.basım

YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU
Mario Vargas Llosa
3.basım

BİZ
Yevgeni Zamyatin

KESİK BİR BAŞ
iris Murdoch
2.basım

YENİ TANRILAR
Alberto Vazquez-Figueroa

İNFAZA ÇAĞRI Vladimir Nabokov

EVET AMA,BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?
Woody Allen
4.basım

ÇALI HOROZU
Michel Tournier

KOCA OĞLAN

Odamda oturmuş bir yandan otuz sekizliğimi temizliyor, bir yandan da gelecek işimin ne olacağını tahmin etmeye çalışıyordum. O anda odamın kapısı açıldı ve Heather Butkiss adındaki uzun ve sarı saçlı bir afet içeri girdi. Üzerine elbise diye giydiği kısa etek ve dapdar bluz, derin düşünme halindeki bir mandaya bile kalp krizi geçirebilirdi.
"Senin için ne yapabilirim bebek?"
"Bana birini bulmanı istiyorum."
"Yitik biri ha? Polise gittin mi?"
"Pek sayılmaz Bay Lupowitz."
"Bana Kayzer de bebek... Peki, ne iş?"
"Tanrı."
"Tanrı mı?"
"Evet, Tanrı. Yaradan, Varoluş Nedenimiz, Yücelerin Yücesi. Bana onu bulmanı istiyorum."
Daha önce de böyle garip müşterilerim olmuştu; ama vücudu böyle olan bir müşteriyi dinlemememezlik edemezsiniz.
"Neden?"
"Orası benim sorunum Kayzer. Sen yalnızca bul"
"Özgünüm bebek. Yanlış adama geldin."

"Ama neden?"
"Her şeyi bilmeden..:' dedim kalkarken.
"Peki peki" dedi alt dudağını dişleyerek. Çorabının lastiğini düzeltti. Ama bu blöfü görmeyecektim.
"Haydi bebek, baştan başlayalım."
"Şeyy... aslında ben çıplak model filan değilim."
"Yaa?"
"Dahası, adım da Heather Butkiss değil. Adım Claire Rosensweig ve Vassarda öğrenciyim. Felsefe bölümünde. Batı Felsefesi Tarihi filan... Ocak ayma kadar bitirmem gereken bir ödevim var. Batı dinleri üzerine. Sınıftaki bütün çocuklar kafadan bir şeyler yazacaklar; ama ben gerçekten bilmek istiyorum. Profesör Grebanier eğer ödevi beğenirse sınıfı geçireceğini söyledi. Ve babam da sınıfımı geçersem bana bir Mercedes vaat etmişti:'
Bir paket sigara ve bir paket çiklet açıp ikisinden de birer tane aldım. Olay ilgimi çekmeve başlamıştı. İlginç konular. Zeki bir kadın ve o kadının daha iyi tanımak istediğim vücudu...
"Tanrı nasıl bişey?"
"Hiç görmedim ki?"
"O zaman var olduğunu nereden biliyorsun?':
"Var olup olmadığını bulmak da senin işin."
"Harika! Nasıl bişey olduğunu bile bilmiyorsun, öyle mi? Nerede bulabilirim onu?"
"Bilmem Gerçekten bilmiyorum. Ama her yerde olduğunu söylüyorlar. Yerde, gökte, çiçekte... sende, bende... şu sandalyede"
Aha! Demek panteistti. Bunu aklımın bir köşesine not ettim. Günde yüz dolar, artı tüm giderler ve bir akşam yemeği randevusuna işi bir deneyeceğimi söyledim. Onayladı, anlaştık. Asansörde birlikteydik inerken. Dışarıda hava kararıyordu. Tanrı belki vardı, belki de yoktu; ama bu kentte bir yerlerde benim onu bulmama engel olmaya çalışacak birilerinin olduğundan emindim.
İlk olarak Rabbi Itzhak Wiseman'a gittim. Bizim sinagogda görevli bir hahamdı ve bir keresinde şapkasının içine krema dolduran birilerini yakaladığım için bana bir iyilik borçluydu. Onunla konuşurken birden korktuğunu fark ettim. Gerçekten korkmuştu.
"Tabii ortada bişeyler dönüyor; ama ben onun adını bile boş yere anamam. Adı boş yere anıldığı zaman çok kızar, beni öldürebilir.

Adı konusunda bu kadar alıngan birine hiç rastlamamıştım" "Siz hiç onu gördünüz mü?"
"Tanrı'yı mı!?.. Bana ara sıra da olsa torunlarımı gösteriyorlar diye ben kendimi şanslı sayıyorum!"
"O zaman var olduğunu nereden biliyorsunuz?"
"Nereden mi biliyorum? Bu ne biçim soru? Eğer yukarıda biri olmasa böyle bir elbiseyi on dört dolara alabilir miydim sanıyorsun? Baksana... gabardin üstelik."
"Başka bir dayanağınız var mı?"
"Dayanak mı? Tevrat'a ne dersin?

O ne ha? Yemek kitabı filan mı?
Musa'nın İsrailoğullan'nı Mısu'dan nasıl çıkardığını sandın?
Şarkı söyleyip dans ederek mi?
İnan bana, Kızıl Deniz'i ortadan ayırmak her babayiğidin harcı değildir!
Güç ister"
"Güçlü, desene."
"Evet... Çok güçlüdür. Aslında yaptıklarını gören onu daha tatlı biri olarak düşünüyor"
"Nasıl oluyor da onun hakkında bu kadar çok şey biliyorsun?"
"Çünkü biz seçilmiş insanlarız. Bize bütün çocuklarından daha iyi bakar, bir gün onunla bu konuyu da tartışmak istiyorum zaten..."
"Seçilmiş insanlar olmak için ona kaç para verdiniz?"
"Orasını karıştırma..."
İşte böyle. Yahudilerin Tanrı'yı tutmak için birçok nedenleri vardı. Eski bir koruma mekanizmasıydı işleyen. Parayı al, kulunu koru. Ve Rabbi wiseman'ın konuşmalarından anladığım kadarıyla Tanrı, Yahudileri iyi soyuyordu doğrusu. Bir taksiye atladım ve Onuncu Cadde'deki Danny'nin Bilardo Salonu'na gittim. Yönetici ince, kısa ve hoşlanmadığım bir tipti.
"Şikago Phü burada mı?"
"Soran kim?"
Yakasına yapıştım ve burnuna doğru konuştum.
"Konuşsan iyi olur böcek."
"Arkada" dedi ani bir tavır değişikliğiyle. Şikago Phü. Kalpazan, soyguncu, fedai ve ayan beyan tanrı tanımazdı.
"Öyle biri hiç olmadı, Kayzer. İşin doğrusu bu. Kocaman bir yalan bu, herkesi kandırıyorlar. Koca Oğlan diye biri yok. Bir yalan şebekesi bunlar. Çoğu Sicilyalı. Uluslararası bir şebeke. Belli bir liderleri yok... Şeyy... belki de Papa'dır... lider yani..."

"Papa'yla görüşmek istiyorum o zaman!"
"Ayarlarız" dedi göz kırparak.
"Claire Rosensweig adı senin için bir şey ifade ediyor mu peki?"
"Hayır"
"Heather Butkiss?"
"Bir dakika... Tabu! Radcliff teki çocukların oksijen peroksit işinde o da vardı."
"Radcliff mi? Bana Vassar demişti."

"O zaman yalan söylemiş. Radcliffte öğretmendir. Bir süredir bir filozofla çıkıyordu."
"Panteist miydi adam?"
"Hayır. Amprisist... galiba... İşe yaramaz biri! Ne Hegel'i ne de diyalektik metodolojinin hiçbir adamını tutmadığını duymuştum..."
"Hiçbirini mi?"
"Hiçbirini. Bir caz üçlüsünde davulcuymuş bir zamanlar. Sonra kafayı Mantıksal Pozitivizm'e takmış. En son, Columbia Üniversitesi'nde bir seri Schopenhauer dersi almak için bir soyguna karıştığını duymuştum. Okuldakiler de onu arıyorlar; ders kitaplarını satıp okul haranı onunla ödeyeceklermiş."
"Sağol Phil."
"İnan bana, Kayzer. Yukarıda kimse yok. Yalan bu. Bir an için doğaüstü bir varlığa inansaydım bütün bu işleri yapıp, toplumun anasını satar mıydım sanıyorsun? Evren tamamen fenomenolojik bir olgu. Hiçbir şey sonsuz değil. Her şey anlamsız. Yaşam tamamen absürd"
"Sabahki yansın üçüncü ayağını kim kazandı?"
"Santa Baby."
O'Rourke'un orada bir bira içerken olanların bir muhasebesini yapmaya çalıştım. İşler karışıktı. Socrates inühar etmişti... ya da öyle olduğunu söylüyorlardı. İsa öldürülmüştü. Nietzsche ise delirmişti. Eğer yukarıda biri varsa bile, kimsenin bunu bilmesini istemiyor gibiydi. Peki Claire Rosensweig neden Vassar konusunda yalan söylüyordu? Descartes haklı olabilir miydi? Yoksa Kant.Tanrı'nın varlığını ahlaksal anlamda kanıtladığında on ikiden mi vurmuştu?
O akşam, yemeği ClaireTe birlikte yedik. On dakikalık bir girizgâhtan sonra yatağı boyladık ve artık Batı Felsefesi Tarihi filan umurumda değildi. Tiajuana Olimpiyatları'nda jimnastik dalında ödül kazanabilecek her türlü pozisyonu biliyordu. Sonra, yanıma yattı. Saçları yastığın üzerine dağılmıştı. Çıplak vücutlarımız hâlâ birbirine dolanıktı. Ben sigara içiyor ve tavana bakıyordum.
"Claire, ya Kierkegard haklıysa?"
"Nasıl yani?"
"Ya Tanrı kavranabilecek değil de yalnızca inanılacak bir varlık
sa?"
"Bu çok absürd, ama..."
"Bu kadar akılcı olma."

"Kimse akılcı olmuyor, Kayzer" Bir sigara yaktı.
"Ontolojik olmayı bırak. Şimdi olmaz. Bu saatten sonra ontolojikliği kaldıramam"
Çok üzgündü. Uzanıp onu öptüm, telefon çaldı. Açtı.
"Sana."
Arayan cinayet masasından Çavuş Reed'di.
"Hâlâ Tanrı'yı arıyor musun?"
"Evet."
"Yaradan, Var oluş Nedenimiz, Yücelerin Yücesi Rabbimiz mi?" "Doğru."
"Şu anda morgda bu tanıma tamamıyla uyan biri var. Gelip bir baksan iyi olur."
Gerçekten de oydu. Ve suratına bakılırsa, işi yapan profesyonel biriydi.
"Getirdiklerinde ölmüştü."
"Nerede buldunuz onu?"
"Delancey Caddesi'nde bir hangarda."
"İpucu filan?"
"Bir varoluşçunun işi. Bundan eminiz"
"Nasıl emin olabilirsiniz ki?"
"Sistemli bir iş olmamış. Ani bir itkiyle yapılmış."
"Yani, bir tutku suçu mu?"
"İyi bildin. Yani, sen de zan altındasın Kayzer."
"Ben mi?"
"Buradaki herkes senin onun sahip olduğu bazı şeylerin peşinde olduğunu biliyor."
"Ama bu, beni bir katil yapmaz ki!" "Belki, ama zanlı yapar"
Dışarıya çıktığımda derin bir nefes aldım ve kafamı rahatlatma

ya çalıştım. Bir taksi tutup Newark'a, oradan da bir blok yürüyüp Giardino'nun İtalyan Lokantasına gittim. Orada, siyah bir masada beni bekliyordu. Majesteleri Papa. Yanında iki adam ve çevresinde bir düzine polis vardı.
"Otur" dedi, yediği spagettiden kafasını kaldırarak. Elini uzattı. Otuz iki dişimle sırıttım, ama öpmedim. Suratı asıldı ve bu benim hoşuma gitti. Bir puan almıştım.
"Biraz spagetti ister misin?"
"Hayır efendim, siz yiyin."
"Biraz salata?" .

"Daha yeni yedim."
"Kendin halledersin. Biliyor musun, burada nefis Rokfor peyniri servisi yapıyorlar. Bizim Vatikanda nerede böyle yemek!" "Sadede gelelim efendim. Ben Tanrı yı arıyorum." "Tam adamına geldin."
"Yani, öyle biri var mı?" Bu lafım herkesin hoşuna gitti ve güldüler. Yandaki adamlardan biri "Ne hoş! Zeki çocuk, Tanrı'nın var olup olmadığını soruyor" dedi.
O anda sandalyemi düzelttim ve nedense deminki adamın küçük ayak parmağı birden sandalyenin ayaklarından birinin altında kalıverdi! "Pardon" dedim; ama adam kıpkırmızı olmuştu bile.
'Tabu ki var Lupowitz ve ben onunla iletişim kurabilecek tek insanım. O yalnızca benimle konuşur."
"Neden yalnızca seninle?"
"Çünkü benim kırmızı cübbem var"
"Şu üstündeki mi?"
"Çek elini. Her sabah kalkar kalkmaz bu kırmızı cübbeyi giyiyorum ve o anda tamam! Patron benim! Sorun giyside. Aslında, kot pantolon ve spor ceket giysem de beni tutuklayamazlardı. Bu, dinen yasak biliyorsun"
"O zaman yalan. Tanrı yok."
"Bilmiyorum. Zaten ne fark eder? Maaş var ya! Üstelik oldukça iyi."
"Hiç kırmızı cübbenizin çamaşırhanede gecikebileceğim ve birden bizim gibi sıradan bir insan olabileceğinizidüşündünüz mü?"
"Tek günlük, hızlı servislerle çalışırım ben. Belki birkaç sent pahalıya geliyor; ama en azından güvenli."
"Claire Rosensweig adı sizin için bir şey ifade ediyor mu?"

"Tabii. Bryn Mawr'un bilim bölümünde çalışır" "Bilim mi?... Sağolun." "Ne için?"
"Yanıt için efendim." Bir taksi tuttum ve George Washington Köprüsü'ne doğru yola çıktım. Yolda ofisime uğradım ve biriki ayrıntıyı gözden geçirdim. Claire'in evine giderken parçalan kafamda birleştirdim ve ilk kez uydular. Eve vardığımda üzerinde ince bir gecelik vardı ve canı sıkkın görünüyordu.
"Tanrı öldü. Polis buradaydı az önce. Seni arıyorlar. Bir varoluşçunun işi olduğunu düşünüyorlar"
"Hayır bebek. Sen yaptın."
"Ne? Şakanın sırası değil. Kayzer"

"Sen yaptın" dedim.
"Ne diyorsun sen?"
"Sen bebek. Heather Butkiss değil, Claire Rosensweig de değil... Sen, Doktor Ellen Shepherd!" "Adımı nereden biliyorsun?"
"Byrn Mawr'da fizik öğretmeni olduğunu da büıyonım. Orada kürsü elde eden en genç profesörsün sen. Kış ortasında o felsefe meraklısı caz müzisyeniyle tanıştın. Ama evliydi ve bu bile sana engel olamadı. Birkaç eğlenceli geceden sonra âşık olduğunu düşünmeye başladın. Ama olmadı; aranızda başka bir şey vardı. Tanrı. Görüyorsun bebek, o inanıyordu ya da inanmak istiyordu; ama sen o bilimsel beyninle kanıtlar aradın."
"Hayır Kayzer, yemin ederim..."
"Belli engelleri ortadan kaldırmak için kendine felsefe öğrencisi süsü verdin. Socrates'tan kurtuldun; ama bu kez Descartes başına bela oldu. Ondan kurtulmak içinse Spinoza'dan yararlandın. Kanfın da senden farklı düşündüğünü görünce, onu da ortadan kaldırman gerektiğini düşündün..."
"Ne dediğini bilmiyorsun sen!"
"Leibnitz'i kıyma haline getirdin; ama biri Pascal'a inanacak olursa, işin bitikti. Öyleyse ondan da kurtulmalıydın. İlk hatam burada yaptın işte: Martin Buber'e güvenmemeliydin. Yumuşaktı o. Tanrı ya inanıyordu... Senin için yapılacak tek şey kalmıştı: Tanrı'nın kendisinden kurtulmak!"
"Kayzer, sen delisini"
"Hayır bebek! Ona yaklaşmak için panteist gibi davrandın. Bir

likte Shelby'nin partisine gittiniz ve Jason'ın bakmadığı bir anda onu öldürdün!"
"Shelby ve Jason da kim oluyor?!"
"Ne fark eder? Yaşam nasıl olsa absürd değil mi?"
"Kayzer" dedi hafifçe titreyerek. "Bana bunu yapmayacaksın değil mi?"
"Evet bebek; Yaradan nalları diktiğine göre, birinin bu işi üstlenmesi gerek, öyle değil mi?"
"Oh Kayzer, birlikte gidebiliriz. Yalnızca ikimiz. Felsefeye filan da boş veririz... Bir yere yerleşir ve... ne bileyim, belki anlambilimle ügileniriz."
"Kusura bakma bebek, boşa nefes tüketiyorsun."
Artık salya sümük ağlamaya da başlamıştı. Birden elini kaldırıp zaten ince olan geceliğinin omuz askılarından birini indirdi. Bir saniye sonra karşımda "Al beni, seninim" diyen Venüs güzelliğinde bir çıplak kadın vardı. Bu Venüs'ün bir eli benim saçlarımı okşarken, bir elinin de kırk beşlik bir

tabancayı sırtıma dayadığım fark ettim son anda. Ona sarılmadan, hazır bekleyen otuz sekizliğimin tetiğini çekmeden önce kendi silahının horozunu kaldıracak kadar zaman tanıdım. Silahı düştü elinden. İnanamaz gözlerle baktı bana.
"Kayzer... nasıl olur?"
Yavaşça gidiyordu artık; ama hızlı davranıp son sözümü söyledim: "Evrenin kendi varlığı ile çelişki içinde olan karmaşık bir ide olarak belirtilmesi ve gerçek varlığın içinde ya da dışında olması, aslında algısal bir hiçliktir ya da herhangi bir soyut var olma biçimiyle ilintili olarak hiçliktir ya da en azından, sübjektif başkalıkla ilintili olan ya da objektif varlık eksikliğinden doğan ve fizik kurallarına bağlı olan daimi bir varoluşla ilintili olan bir hiçliktir."
Önemli bir sözdü bu; ama galiba ölmeden önce ne demek istediğimi anlamıştı.

İNSANLIK İÇİN DEV BİR ADIM

Asağıda okuyacaklarınız jnsanların boğazlarında yemek kaldığında ölmemeleri için aylarca çalışan uç bilim adamından oluşan bir gruptan birinin notlandır Bu günce benim elime bir açık arttırmada geçti; ama cilt kapaklan "Harem Köleleri" adh bir seks kitabıyla aynı olduğu için ilk anda pek ilgimi çekmemişti. Son anda gördüm de satın aldım. Bazı notlar sunuyorum:

OCAK 3: Bugün ilk kez birlikte çalışacağım iki meslektaşımla tanıştım. İkisi de hoş insanlar. Yalnız wolfsheim pek umduğum gibi çıkmadı. Bir kere, fotoğraftakinden daha ağır (Galiba bana eski bir fotoğrafını göndermişti > Sakalları orta uzunlukta; ama park çimeni gibi uzuyorlar. Dahası, çalı gibi kaşları, mikrop kadar küçücük gözleri var. Bir sürü yüz tiki de cabası... Durmadan gözlerini kırpıyor. Yine de Able wolfsheim iyi bir bilim adamı, "Akşam Yemeği Boğulmaları" üzerine yaptığı çalışmalarla dünya çapında ünlenmiş! Benim onun "Rastlantısal Boğulmalar" başlıklı makalesini okuduğumu öğrenince oldukça şaşırdı, sonra da bana benim bir zamanlar "Hıçkırma" üzerine ortaya attığım bir tezin Bilimler Akademisi tarafından kabul edildiğini söyleyerek beni kutladı.

GURK!

Wolfsheim ne kadar acaip bir kişiyse, üçlümüzün kadın üyesi de tam onun okuduğum yazılarından beklediğim gibi çıktı. Adı Shulamith Arnolfini olan bu kadın, DNA üzerine yaptığı çalışmalar sonucu "Singing in The Rain" şarkısını söyleyebilen bir fare yaratmıştı. Yalnız, bu kadın konuşurken o yakınlarda bulunmak pek akıllıca bir iş değildi; konuşurken ağzından öyle bir tükürük saçılırdı ki bazı sözcükleri söylerken onun yanında bulunmak, bir park fıskiyesinin yakınında bulunmaktan farksızdı. Yine de grubumuzdan hoşlandım, büyük buluşlar yapacağımızı hissediyorum.

OCAK 5: İzlenecek yol konusunda Wolfsheim ve ben anlaşmazlığa düştüğümüz için işler umduğum gibi yolunda gitmiyor. Ben deneylerimizi kobaylar üzerinde yapmamızı istiyorum; ama Wolfsheim bunu çok sıradan bir tavır olarak nitelendiriyor. Ona bakarsanız, bu iş için eyalet hapishanesinden mahkûmları kullanabilirmişiz. Onlara beş saniyede bir parça et vermemizi ve çiğnemeden yutmalarım isteyebileceğimizi söylüyordu. Ancak o zaman, bu işin insanlar üzerinde ne kadar başarıya ulaşacağını kavrayabileceğimiz iddiasında. Ben işin ahlaki yönüne değinmek istedim; ama o istemedi. Hemen savunmaya geçti. Bilimin mi, yoksa ahlakın mı daha üstün olduğunu sordum ona. Nasü oluyor da insanlarla kobayları bir tutuyordu. Ayrıca, onun benim hakkımda "sıradan bir moron" biçiminde özetlediği düşüncesini de paylaşmadığımı belirttim. Şansıma, Shulamith de benden yana çıktı.

OCAK 7: Bugün Shulamith ve benim üretici bir günümüzdü. Çalışmalarımız sırasında bir parça peyniri bir farenin boğazında bırakmayı başardık. Şöyle: Önce fareye büyük bir parça peynir yedirdik, sonra da çeşitli acayiplikler yaparak gülmesini sağladık. Tabii ki o da yutkunduğu sırada güldüğü için, peynir boğazında kalıverdi. Fareyi kuyruğundan yakaladım ve kırbaç gibi sallayarak peyniri gırtlağından düşürdüm. Shulamith ve ben bu deney üzerine bazı notlar aldık. Eğer bu, "kuyruktan tutup sallama" yöntemini insanlara da uygulayabilirsek belki bir şeyler başarabiliriz. Bir şey söylemek için henüz çok erken.

ŞUBAT 15: Wolfsheim benim pek basit bulduğum bir tez geliştirdi ve onun üzerinde deneyler yapmak için ısrar ediyor. Boğazında yemek kalan bir insanın ancak (onun sözleriyle) "kurbana bir bardak su verilerek" kurtarabileceğini söylüyor Once şaka yaptığını düşündüm; ama ortalıkta dolaşan gözlerine bakınca şaka yapmadığını anladım. Gerçekten de günlerdir bu düşünceyle dolaşıyordu ve laboratuvanmn her tarafına çeşitü miktarlarda su doldurulmuş bardaklar dizmişti. Bu yaptığı konusunda pek emin olmadığımı söyleyince beni kötümserlikle suçladı ve ortada disko dans yapmaya başladı. Galiba benden hoşlanmıyor.

ŞUBAT 27: Bugün izin günümüzdü. Shulamith ve ben ormana motor gezisi yapmaya gittik. Doğaya kavuşur kavuşmaz bilimi filan unuttuk tabii! Shulamith bana bir kez evlendiğini söyledi. Kocası radyoaktif izotoplar konusunda çalışmalar yapan bir bilim adamıymış; ama tam da doktorasını Senato önünde savunurken vücudu moleküllerine ayrışmış. Kişisel zevk ve seçeneklerimiz hakkında konuştuk ve ikimizin de aynı bakteriden hoşlandığım keşfettik. Shulamith'e onu öpersem neler hissedeceğini sordum. "Şişinme" dedi ve -tahmin edeceğiniz gibi- bunu söylerken de suratıma yağmurlar yağdırdı. Sonunda, onun aslında çok güzel bir kadın olduğu sonucuna ulaştım, özellikle X ışınlan geçilmez, kurşun bir levha arkasına bakıldığı zaman!

MART 1: Artık Wblfsheim'm gerçekten çılgın olduğuna inanıyorum. "Bir bardak su" kuramını en az on iki kere denedi; ama hiçbirinde başanlı olamadı. Ona değerli zaman ve paramızı boşa harcamayı kesmesini söylediğimde elindeki tabağı burnumun üzerine indirdi. Ben de Bunsen ocağıyla onun sakalım tutuşturmak zorunda kaldım. Her zamanki gibi, işler zorlaştıkça hayal kırıklıkları artıyor.

MART 3: Tehlikeli deneylerimizde kullanabileceğimiz kobaylar bulmakta güçtük çektiğimiz için kafeterya ve lokantalarda dolaşmaya başladık. Tam biz oradayken boğazında yemek kalacak birilerini bulmayı umuyorduk. Sans Souci Deli Lokantasında Bayan Rose Moscowitz adında birini tam bu durumda buldum ve ayak bileklerinden tutup kadını silkeledim. Bu çalışma sırasında kadının boğazından bir parça et düşürmeyi başardımsa da kadın pek hoşnut görünmedi. Wolfsheim bu tür hastalan sırtından tokatlayarak tedavi edebileceğimizi söyledi. Sonra da kendisine otuz iki yıl önce Zürih'te

sindirim üzerine bir toplantıda Fermi tarafından anlatılan sırta vurma yöntemleri hakkında bazı bilgiler verdi. Hükümete başvurduk; ama nükleer silahlar konulu bir projeye öncelik tanındığı için bizim projemize para yatırılamadı. Wolfsheim da birdenbire Shulamithle olan ilişkimde bir rakip haline gelmişü. Dün biyoloji laboratuvarında ona olan ilgisini açıklayıp onu öpmeye kalkınca Shulamith, kafasına donmuş bir maymun indirivermiş. Çok karmaşık ve üzgün bir adam o.

MART 18: Bugün Marcello'nun VUlası'nda Bayan Guido Bertoni adlı bir kadını tam boğulma durumunda yakaladım. Makama yerken mi, yoksa boğazma ping pong topu kaçtığı için mi boğulduğu pek belli değildi. Tahmin ettiğim gibi, sırtına tokatla vurma yöntemi işe yaramadı. Wolfsheim hâlâ eski kuramında takılıp kaldığı için kadına suyla yardım etmek istedi.Masasından suyunu al dığı adam bu işten hoşlanmayınca, lokantadan kovulduk.

NİSAN 2: Bugün Shulamith özel bir tür kerpeten üzerine düşüncelerini açıkladı. Bu kerpeteni yaptıktan sonra insanların boğazına kaçan yemekleri bu yöntemle geri çıkarabilirdik. Herkes kerpetenini yanında taşıyacaktı ve Kızıl Haç da halka kerpetenin nasıl kullanılacağına öğretecekti. Büyük bir umutla Belknap'ın Deniz Ürünleri Lokantasına doğru yola çıktık. Bu kerpeten düşüncesini deneyebileceğimiz bir olayla karşılaşmayı umuyorduk. Bulduk da! Bayan Faith Blitzstein adlı bir kadını tam boğazında yemek kaldığı anda gördük; ama ben kadına yardım etmek için kerpeteni çıkarınca kadın korktu ve dişlerini etime geçiriverdi. Ben de elimdeki kerpeteni kadının boğazına düşürdüm. Şansımıza, kocası Nathan kadım tuttuğu gibi havaya kaldırdı ve onunla bir yoyo gibi bir iki oynayınca, bir felaket önlenmiş oldu.

NİSAN 11: Projemiz sona erdiriliyor ve biz daha başarıya ulaşamadık. Bizi parasal olarak destekleyen firma bize yaptığı yardımı kesmeyi ve bütçenin geri kalanım şaka oyuncaklarına yatırmayı kararlaştırmış.. Bu haberi duyunca çok üzüldüm ve rahatlamak için Charles Irmağı boyunca yürüyüşe çıktım. Bir yandan da bilimin sınırları hakkında düşünüyordum. Belki de insanların yemek yerken boğulmaları kimsenin umurunda değildi. Belki de tüm bu olanlar evrensel bir düzenin bir parçasıydı. Neden her şeyi öğrenmeye çalışıyoruz ki? Bilim her şeyi kontrol edebilir mi? Bir insan

büyük bir parça et yutar ve lokması boğazında kalır... Bundan daha basit ne olabilir ki? Bu da evrenin olağanüstü düzeninin bir başka örneği değil mi?.. Asla tüm yanıtlan öğrenemeyeceğiz.

NİSAN 20: Dün son aünümüzdü. Büroya gittiğimde Shulamith'le karşılaştım. Hem Herpes hastalığı üzerine yazılmış bir makaleyi inceliyor, hem de akşam yemeğine dek kendini tutsun diye ringa balığı yiyordu. Ona yavaşça arkadan yaklaştım ve ancak bir aşığın tadabileceği o mutluluğu tatmak için ellerimi beline dolayıverdim. Birdenbire boğazında kalan balık nedeniyle tıkandı ve öksürmeye başladı. Kollarım hâlâ onun beline dolanıktı ve -bilimsel bir şans olarak- yumruğumu hafifçe birkaç kez sırtına vurdum. Birden, oldu! Üçüncü vuruşumdan sonra ringa balığı yoluna devam etti! Bir saniye sonra ise, sevdiğim kadın karşımda eskisi kadar sağlıklı duruyordu işte! Olanlan YVblfsheim'a anlattığımda "Tabii, ringa balığı yerken oluyor, bakalım demir alaşımlı metallerle de olacak mı?" dedi. Ne dediğini anlayamadım. Umurumda da değil zaten. Artık proje bitti. Belki de herkesin dediği gibi, başarısızlığa uğradık. Ama biliyorum, bir gün bizi takip edenler olacak ve eninde sonunda başaracaklar Bir gün çocukianrruzın -ya da torunlarımızın- insanların boğazında kalan yemekler nedeniyle ölmeyecekleri bir dünvada yaşayacaklarına inanıyorum.
Kişisel bir notla bitireyim: Shulamith ve ben yakında evleniyoruz ve ekonomik olarak biraz daha rahatlayana kadar, o, Wolfsheim ve ben birinci sınıf bir dövmeci salonu açmaya karar verdik

METTERLİNG LİSTELERİ

Venal ve Oğulları Yayınevi sonunda herkes tarafından büyük bir merakla beklenen Metterling'in çamaşırhane listelerinin ilk cildini basmışlardır. (Hans Metterling'in Seçilmiş Çamaşırhane Listeleri, Cilt 1, 436 sahife + XXXII sahife giriş, $ 18 J5) Cildin sonuna tanınmış Metterling uzmanı Gunther Eisenbud'm yorumlan da eklenmiştir. Bu harika yapıtın tamamının bitmeden Ük cildin yayımlanmasının nedeni, Venal ve Oğullan'nın Metterling'in romanlarından, oyunlarından, notlarından, günlüklerinden ve mektuplarından zaten büyük oranlarda kâr ettikleri dedikodusunu yalanlamaktır. İşte size birinci Metterling listesi:

LİSTE NO. 1
6 don
4 fanila
6 çift mavi çorap
4 mavi gömlek
2 beyaz gömlek
6 mendil
Kola istemez

Görüleceği gibi yukarıdaki olağanüstü liste -arkadaşları tarafından "Prag Canavarı" denilen- dâhiye iyi bir tanıtım girişidir. Bu liste, Metterling, ünlü yapıtı "Canavar Peynirin tarafları"nı kaleme alırken yazılmıştı. Bu kitabında Metterling, Kanî'ın evren konusundaki düşüncelerinde yalnızca yanıldığını kanıtlamıyor, aynı zamanda onun hiçbir zaman çek kabul etmediğini de kanıtlıyordu. Bu dönemdeki kolaya karşı tutum, Metterling'in yapıtlarında açıkça görülecektir. Söylendiğine göre, çamaşırları geri geldiklerinde çok sert olurlarsa Metterling odasına kapanıyor ve üzüntüsünden günlerce kimseyle görüşmüyordu. Bir keresinde donunu kolaladıkları için odasına

kapanmış ve üzüntüsünden günlerce ağlamış. Breuer diye bir araştırmacı ise onun yalnızca bu yönünden söz etmiyor, Metterling'in durmadan bazı adamlar tarafından kulaklarına bir şeyler fısıldandığı duygusuna kapıldığını da yazıyordu. (Metterling: Paranoid Depresif Psikozlar ve İlk Listeleri, Zeiss Yayınları) Bu talimatları izlememe konusundaki tutum, Metterling'in tek oyunu "Astım"da da ortaya çıkar. Orada Needleman karakteri bir keresinde bir tenis topunu yanlışlıkla kiliseye getirir.

LİSTE NO.2
7 don
5 fanila
7 çift siyah çorap
6 mavi gömlek 6 mendil
Kola istemez.

Yukarıda görülen listenin en şaşırtıcı yanı, "7 çift siyah çorap" bölümüdür; çünkü herkes bilirdi ki Metterling maviden çok hoşlanırdı. Gerçekten de yıllar yılı kendisi maviden başka tüm renklerin çok can sıkıcı olduğunu söyleyip durmuştur. Hatta bir keresinde Rilke'yi, kahverengi gözlü kadınlardan hoşlandığını onun yanında söylediği için bir fıçı balın içine atmıştı. Ama Freud'a göre (Metterling'in Çoraplarının Fallik Annenin Dışavurumu Olarak Yorumlanmaları, Psikanaliz Dergisi, Kasım 1935) onun birdenbire iç çamaşırlarına dönmesi, "Beyrut Olayından sonra yaşadığı mutsuzluktan kaynaklanmaktadır. Bu olayda, TRİSTAN operasının ilk perdesinin en heyecanlı yerinde büyük bir gürültüyle hapşıran Metterling, operanın en zengin sahiplerinden birinin peruğunun kafasından uçup gitmesine neden olmuştu. Seyirciler donakalmalardı; ama Wagner onu sonraları özdeyiş haline gelecek olan "Herkes hapşırabilir" anlamlı sözüyle savunmuştu. Tam burada, Wagner'in eşi Cosima ağlamaya başladı ve Metterling'i kocasının işini bozmaya çalışmakla suçladı.
Metterling'in Cosima'ya bazı yakınlaşma niyetleri taşıdığı kesindir. Onun bir keresinde Leipzigde ve bir keresinde de -dört yıl sonra- Ruhr Vadisi'nde kadının elini tuttuğunu biliyoruz. Danzi£ de ise kadının ayağına bastığı için kadın bir daha onu görmeme karan aldı. Metterling eve döndüğü zaman büyük bir umutsuzluk içinde "Bir Pilicin Düşünceleri" adlı yapıtım kaleme aldı ve orijinal el yazmalarını da Wagner ailesine adadı. Onların bu el yazmalarım bir ayağı kısa gelen mutfak masasını dengelemek için

kullandıklarını öğrenince korkunç bir hayal kırıklığına uğrayan Metterling, artık koyu renk çoraplar giymeye başladı. Ev sahibesi ona eski rengi maviye dönmesini ya da en azından kahverengiyi bir denemesini söylediği zaman Metterling ona şöyle dedi: "Pasaklı kan! Bir de markasını söyle bari!"

LİSTE NO.3
6 mendil
5 fanila
8 çift çorap
3 yatak çarşafı
2 yastık kılıfı

Gördüğünüz gibi, bu Üstede ilk kez yatak çarşaflarından söz edilmektedir. Metterling gerçekten de yatak çarşaflarına bayılırdı, hele yastık kılıflarına! Çocukluklarında o ve kızkardeşi yastık kılıflarını kafalarına geçirip hayaletçilik oynarlardı. Bu oyun Metterling kafasında yastık kılıfıyla bir uçuruma yuvarlanana dek sürdü. Metterling temiz yatak çarşaflarında uyumayı severdi, yarattığı karakterler de öyle. "Ringa Ağı" adlı yapıtındaki demirci Horst Wasserman, çarşafları zamanında değiştirmeyen kansını öldürür. Yine, "Çobanın Parmağı" adlı yapıtının baş karakteri Jenney, Klineman adlı sevgilisinin yatma teklifini bir şartla kabul eder: Eğer çarşaflar yumuşak olursa... Ne yazık ki çamaşırhaneler bu konuda hiçbir zaman Metterling kadar duyarlı olamadılar ve bu olay karşısın, da duyduğu üzüntü onu "Nereye Gidiyorsun Koca Budala?" adlı yapıtını bitirmekten bile alıkoydu.

Metterling'in uzun süredir planladığı şiir kitabım bitirmekten alıkoyansa, ünlü "Dördüncü Listecinde de görülen zamansız aşktır:

LİSTE NO.4

7 don
6 mendil
6 fanila

7 çift siyah çorap
Kola istemez.
Özel hızlı serviste, tek günde hazırlanacaklar.

1884'te Metterling, Lou AndreasSalome ile tanıştı ve görüyoruz ki, birden tek günlük hızlı servislere ilgi duymaya başladı. Aslında, ikisi Nietzsche tarafından tamştınlmışlardı. Nietzsche, kadına tanıştırırken Metterling'in ya dâhi ya da budala olduğunu söylemiş ve hangisi olduğunu anlamayı ona bırakmıştı. O günlerde hızlı servis Avrupa'da hızla yayılıyordu, özellikle entelektüeller arasında... Metterling de bu işten hoşlanıyordu; bu iş öncelik demekti. Metterling öncelikten hoşlanırdı. Randevularına sık sık söylediği zamandan önce giderdi. Hatta bazen gittiği evin bekleme odasında birkaç gün beklemek zorunda kaldığı bile olurdu. Lou da hergün çamaşır değiştirmekten hoşlanırdı. Çocuk gibi neşeli bir kadındı. Sık sık Metterling'i ormanda yürüyüşe çıkarır ve ondan son yapıtları hakkında bügiler almaya çalışırdı. Bazen de soyardı onu. İç çamaşırlarına, özellikle mendillerine bayılırdı. Ama en çok hoşuna giden yeri donlarıydı. Bir keresinde Nietzsche'ye Metterling'in donlarının "Böyle Buyurdu Zerdüşt" dahil o güne dek gördüğü en yüce şey olduğunu yazmıştı. Nietzsche bu olay karşısında soğukkanlılığını korudu; ama yine de bunu kendine yediremedi. Bir keresinde arkadaşlarına Metterling'in donlarını "son derece Hegelci" bulduğunu söylemişti. 1886'daki Büyük Telve Kıtlığı'ndan sonra Salome ve Metterling ayrıldılar; ama Metterling bu arada Lou'yu atfetmişti ve Lou onun hakkında şöyle diyordu: "Kafasında bazı iyi noktalar var."

LİSTE N0.5
6 fanila
6 don
6 mendil

Yukarıda görülen liste tüm uzmanları şaşırttı; çünkü listede hiç çorap yoktu. (Gerçekten de Thomas Mann, yıllar sonra, onu aşırı etkileyen bu listeyi okuduktan sonra "Çorapçı Musa" adlı bir oyun yazdığım; ama ne yazık ki oyunun müsveddelerini bir sokak ızgarasına düşürdüğünü söyleyecekti.) Neden bu edebi deha haftalık çamaşır listesinden birdenbire çorapları çıkarmıştı?.. Bazılarına göre bu, yaklaşan bir deliliğin belirtisiydi, bazıları ise öyle düşünmüyordu. Aslında, Metterlinğ'in o günlerde bazı ilginç

davranışlarda bulunmadığını söylemek de yanlış olur. Durmadan, ya bazı insanlar tarafından izlendiğini ya da bazı insanları izlediğini iddia ediyordu. Yakm arkadaşlarından birine, hükümetin onun çenesini çalmak için bazı kişileri görevlendirdiğini söylemiş ve bir keresinde de Jenada tatildeyken dört gün boyunca ağzından "patlıcan'dan başka laf çıkmamıştı. Bu olaylar tabu ki yoruma açıktılar ve eksik olan çorapları açıklamıyorlardı. O günlerde Kafka bu olaydan çok etkilendi ve çorap giymemeye başladı. Eisenbud ise bizi kesinlikle çorap giyildiği konusunda uyarıyor, Metterlinğ'in yapmayı bıraktığı, onları çamaşırhaneye göndermekti. Çünkü, yaşamının bu döneminde ev sahibesi olan Frau Milner onun çoraplarını kendisi yıkamak istemişti. Bu jest Metterling'i o denli etkiledi ki ölümünden sonra tüm servetini kadına bıraktı. (Tüm serveti, siyah bir şapka ve biraz tütündü.) Sonraları Frau Milner, Metterlinğ'in "BrandtAnti nın Cerahati" adlı oyununda Hilda karakteri olarak ortaya çıktı.

LİSTE NO.6
25 mendil
1 fanila
5 don
1 tek çorap

Metterlinğ'in karakterinin 1894e doğru artık iyice parçalanmaya başladığını yukarıdaki listeden de anlayabiliriz. Bu arada, Freud'la tanışmalarını öğrenmek bize hiç de sürpriz olmuyor, ikili, ilk kez Viyana'da karşılaşmışlar ve OEDİPUS üzerine girdikleri bir tartışmanın sonunda Freud, odadan sedyeyle çıkarılmıştı. Tartışmaları çok ateşli geçiyordu ve Freud'un not defterlerine bakacak olursak, Metterling ona gerçekten düşmandı. Bir keresinde Metterling onun sakalını kolalamaya kalkmış ve onun çamaşırcısına benzediğini söylemişti. Sonunda Metterling'in babasıyla olan ilişkisi psikanalist seanslar sonucu belirmeye başladı. Aslında Metterling'in öğrencileri babasını zaten tanıyorlardı; adam sık sık sınıfa gelir ve herkesin önünde Metterling'e "sosis" diyerek onu gülünç duruma düşürürdü. Freud bir keresinde Metterling'in ona anlattğı anahtar rüyayı şöyle anlatıyordu: "Bazı arkadaşlarla birlikte bir akşam yemeği partisindeyiz. Birdenbire içeriye elinde bir bardak çorba olan bir adam giriyor. Beni iç çamaşırlarım yüzünden suçlayınca, bir kadın beni savunmak istiyor. O anda kadının alnı düşüyor. Herkes gülmeye başlıyor; ama benim çamaşırcım gülmüyor, bir

köşede oturmuş ve kulaklarına yulaf çorbası dolduruyor. Babam içeri girip kadının alnmı alıyor ve dışarıya kaçıp: 'Yaşasın! Yaşasın! Artık benim de bir alnım var, aptal oğlumun alnına muhtaç değilim artık!' diye bağırıyor. Bu beni çok üzüyor ve Burgomaster'ın çamaşırhanesini öpmek için dayanılmaz bir istek duyuyorum. (Burada hasta ağlıyor ve rüyanın qerisini hatırlamıyor.)"

Bu rüyadan alınan verilerle Freud, Metterling4! tedavi etti. Sonra da ikisi iyi arkadaş oldular; ama yine de Freud hiçbir zaman Metterling'in kendi arkasından yürümesine izin vermedi.
Bundan sonra basılacak olan ikinci ciltte Eisenbud, 7-25 listeleri yorumlayacak ve Metterling'in "özel çamaşırcı kadın" yıllarını inceleyecektir.

YENİ MEZUNLARA KONUŞMA'M

İnsanoğlu bir kez daha tarihteki dönüm noktalarından birini yaşamaktadır. Önümüzde bazı seçenekler var. Bunlardan biri umutsuzluğa ve düş kırıklığına gider, diğeriyse yok oluşa. Şans, hysak, doğru yolu seçecek kadar akıllıca davranabiliriz. Burada herhangi bir karamsarlık duygusuyla konuşmuyorum. Benim söylemek istediğim, -bazdan tarafından yanlışlıkla 'kötümserlik' olarak algılanan- yaşamın ve varlığın anlamsızlığını kavrama karşısında duyulan paniğin farkına vanlmasıdır. Benim sözünü ettiğim, modern insanın içinde bulunduğu çıkmazdır. ("Modern insan" terimi burada, Nietzsche'nin "Tanrı öldü!" saptamasından sonra ve çok satan "I wanna hold your hand" adlı plağın piyasaya sürülmesinden önce doğan insanlan kapsamaktadır.) Bu ikilem, her iki biçimden biriyle anlatılabilir; ama bazı dilbilimci filozoflar onu matematiksel bir hale getirmeye ve sonra da portatif olarak piyasaya sürmeye çalışıyorlar
En basit biçimiyle söylersek sorun şudur: Anlamı yalnızca benim bel ölçümden ve gömlek numaramdan oluşan bu ölümlü dünyada yaşamanın anlamı nedir ki? Bu zor bir sorudur, özellikle bilimin bile bizim umutlanmjzı boşa çıkardığını düşünürsek. Aslında, evet, büim birçok hastalığı alt etti, insanı Ay'a bile gönderdi; ama bugün hâlâ seksen yaşında bir adam üç tane onsekizlik fıstık gibi kızla aynı odaya konsa bile bir şey yapamamaktadır; çünkü asıl sorunlar hiç değişmiyor. Peki, tüm bu olan bitenden sonra, insan ruhu bir mikroskop altında incelenebilir mi ki? Belki... ama şu, en pahalı ve çift gözlü olanlardan kullanmalısınız! Bildiğimiz gibi, dünyanın en gelişmiş bilgisayarının beyni, bir karıncanın beyni kadar bile sofistike değildir. Burada, karınca yerine akrabalarımızın büyük bir çoğunluğunu da örnek verebiliriz; ama neyse, zaten onlara da aile düğünleri ve bazı özel durumlar dışında katlanmak zorunda değiliz. Bilim her zaman bağımlı olduğumuz bir şeydir. Eğer göğsümde bir ağn hissedersem, röntgen filmimi çektirmeliyim. Peki, ya röntgen ışınlarının

bana vereceği radyoaktif zarar? Ameliyat olmak da isteyebilirim. Tabii, ameliyattan önce bana oksijen verecekler. Peki, ya bir asistamn canı o anda sigara içmek isterse? Biliyorsunuz, bir sonraki karede, ben üzerimde pijamalarımla Dünya Ticaret Merkezi'nin üzerinden uçuyorum! Büim bu mu? Evet... Bilim bize peyniri nasıl pastörize edeceğimizi öğretti; ama ya Hidrojen Bombası? Böyle bir bombanın masadan kazara yere düşmesi sonucu neler olduğunu gördünüz mü hiç? İnsan sonsuzluğun sorulan karşısında bunaldığı zaman bilim nerede? Evren nasıl yaratıldı? Ne zamandır çevremizde? Bir patlama sonucu mu, yoksa Tanrı'nın bir sözüyle mi oluştu? Eğer ikincisi doğruysa, Tanrı neden o sözü iki hafta erken söylemedi? Böylece mevsim sıcaklarından daha çok yararlanamaz mıydı? "İnsan ölümlüdür" derken ne demek istiyoruz?..Jltifat olmadığı kesin.
Ne yazık ki din de bizim umutlarımızı boşa çıkardı. Miguel de Unamuno'nun "bilinçliliğinin sonsuz ısran" dediği bu olay hiç de kolay yutulur bir lokma değildir. Özellikle Thackeray'ı okurken, eskiden insanların her şeye göz kulak olan bir Tanrı'nın varlığına inandıklan için ne kadar rahat olduklarını düşünürüm hep. Ama, eski insanın da karısı şişmanlamaya başladığında ne kadar hayal kırıklığına uğradığını varın siz düşünün! Çağdaş insan huzursuzdur. Kendini bir sadakatsizlik fırtınası içinde görmektedir Bugünlerde buna moda deyimiyle "yabancılaşma" deniliyor. Çağdaş insan artık savaşın vahşetim görmüştür, doğal felaketlere uğramıştır, dahası damsız girilmeyen diskolara girmeye kalkmıştır.

Benim yakın arkadaşlarımdan biri olan Jacques Monod hep evrenin rastlantısalından söz eder durur. Her şeyin, her şeyin rastlantılara bağlı olduğuna inanır. Tabii ki, sabah kahvaltısı dışında! Çünkü onu ev sahibi getirmektedir. Hep dinsel bir varlığa inanmanın insanı rahatlattığı söylenir; ama bu da bizi insani sorumluluklarımızdan uzaklaştırmaz mı? Ben kardeşimin bekçisi miyim? Tabii ki, ama bu konuda Prospect Park Hayvanat Bahçesi de bana yardımcı oluyor. Tanrısız insan, teknolojiyi tanrı yapmıştır Ama yine de, yeni aldığı Buick arabasıyla bir piliç lokantasının ön camından içeri giren arkadaşım Nat Zipsky'ye teknoloji ne kadar yardım

edebilir ki? Örneğin, benim tost makinem dört yıldır doğru dürüst çalışmıyor. Üzerinde yazılı tüm talimatları izliyor ve içine iki parça ekmek koyuyorum; ama birkaç saniye sonra havaya uçuyorlar. Bir keresinde çok sevdiğim bir kadının burnunu kırdılar Ama, bilimin bize yararları olduğunu da yadsıyamayız. Tabii ki telefon iyi bir araç, buzdolabı da, havalandırma da... yani aslında, her havalandırma değil... Örneğin, kızkardeşim Henny'ninki değil. Onunki bir sürü gürültü yapıyor, yine de iyi soğutmuyor. Ne zaman tamirci gelse, daha da kötü oluyor. Kardeşime yenisini almaşım söylüyorum, tamircisi de söylüyor. Kızkardeşim yakındıkça, tamircisi canını sıkmamasını söylüyor. Bu adam gerçekten yabancılaşmış. Yalnızca yabancılaşmamış, durmadan da eşek gibi sırıtıyor.
Aslında sorun, liderlerimizin bizi gelişmiş ve mekanize bir toplum için önceden hazırlamamış olmaları. Bugün için, politikacıların hemen hepsi de yetersiz insanlar ya da rüşvetçiler. Bazen aynı anda ikisi birden oluyorlar. Hükümet sokaktaki adamın isteklerine karşı son derece duyarsız. Eğer elli yedi yaşından gençseniz, milletvekilinizle telefonda bile görüşemezsiniz. Ama yine de burada demokrasinin en iyi yönetim biçimi olduğunu iddia edebilirim. En azından, demokrasilerde kişisel haklar güvence altındadır; hiçbir yurttaşa işkence yapılamaz, boş yere hapse atılmaz ve bazı Broadway oyunları zorla seyrettirilemez. Günümüzün önemli sorunlarından biri de terörizmdir. Bugünlerde patlayacağından emin olmadan ekmek bile dilimleyemiyorsunuz. Şiddet, şiddeti getiriyor ve bu işler de gittikçe artıyor. 1990'a kadar, çocuk kaçırmanın toplumsal iletişimin en önemli yollarından biri olacağı söyleniyor. Aşın nüfus artışı da dünyamızın başka bir baş belasıdır İstatistiklere göre, bugün dünvada en ağırından bir piyanoyu taşımak için bile gerek duyabileceğiniz savıdan fazla insan yaşıvor. 2000 yılından sonra, böyle giderse, eğer masanızı başkalarının üzerine koymak istemiyorsanız, yemek yiyecek yer bulmanız güçleşecek. Bunu yaptığınız zaman da masanızın altındakilerin bir saat bovunca kıpırdamamaları gerekecek. Eee tabu, petrol de azalıp karneye bağlanacak ve her arabava ancak birkaç santimetre gerive gitmeve yetecek kadar benzin verilecek. Bizse bu sorunlarla yüzleşmek verine seks. uyuşturucular gibi kaçış yollarına eğilim gösteriyoruz. Amerikan toplumu bugünlerde çok hoşgörülü bir toplum oldu. Pornografi hiç bu kadar yaygınlaşmamıştı. Hele bazı filmleri Ne kadar kötü çekilmişler! Işık ayarları bile iyi değil... Belli hedeflerden voksun vaşavan bir toplumuz. Hiçbir kimse bize sevmevı öğretmedi. Bizden liderler ve onların etkili, ciddi programları vok. Ruhsal

inanç vokluğu çekiyoruz. Evrenin ortasında acı çekmeve bırakılmış gibiyiz. Şansımız var ki, vine de düşünme veteneğimizi yitirmiş durumda değiliz. Özetlemek gerekirse, gelecek, bazı ivi olanaklara gebe... ama tabii, bizim düşmemiz için kazılmış ve üzeri örtülmüş çukurlara da gebe! Asıl sorun; bu olanakları nasıl değerlendirebiliriz, bu çukurlardan nasıl kurtulabiliriz ve nasıl altıva kadar eve dönebiliriz?

SCHMEED'İN ANILARI

Bilindiği gibi, 3. Reich üzerine bilgilerimiz pek fazla değildir. Ama 3. ReicK m en gözde simalarından biri olan berber Friedrich Schmeed'in aşağıda bazı örnek parçalar okuyacağınız anılarının yayımlanmasından sonra bu konudaki bilgilerimiz pekişecektir. Schmeed, Biler dahil, ordunun ve hükümetin pek çok üst rütbeli subayına hizmet vermiş bir berberdi. Nürmberg Duruşmaları sırasında da söylendiği gibi, Schmeed hem "doğru zamanda, doğru yerde" bulunmayı başarmış ve hem de her şeyi gözlemleyebilmiş bir insandı. Bu yüzden onun anıları Mazi Almanyası' mn iç dünyasına ilişkin çok önemli belgeler niteliğini taşımaktadır. Aşağıda birkaç örnek pasaj sunuyoruz:

1940 yılının baharında büyük bir Mercedes, Koenigstrasse 127 no'da bulunan berber dükkânımın önüne park etli ve Hitler dükkânıma girdi. "Biraz kısalt" dedi, "tepeye pek dokunma." Ona biraz beklemesi gerektiğini; çünkü von Ribbentrop'un ondan önce sırada olduğunu söyledim. Hitler acelesi olduğunu söyleyerek Ribbentrop'a kendi sırasını ona verip veremeyeceğini sordu. Ama Ribbentrop, bunu yaparsa bu olayın yabancıların gözünde pek iyi yorumlanmayacağını söyleyerek sırasında ısrar etti. Bunun üzerine Hitler kısa bir telefon görüşmesi yaptı. Telefon görüşmesi bittiğinde Ribbentrop, artık Afrika Birliği'nde görevli bir subaydı ve Hitler saçını önce kestirdi. Bu tür rekabet her zaman geçerliydi. Hatta bir keresinde, Göring önceden Heydrich için ayrılan pencere kenarındaki sandalyeye oturmak için Heydrich'i sahte bir ihbarla polise yakalatmıştı. Göring ahlaksız herifin tekiydi ve saçının o değnekten atını sürerken kesilmesini isterdi. Nazi Yüksek Komutanlığı bu olaydan utanç duyuyordu; ama yapabilecekleri bir şey de yoktu. Bir gün, Hess ona meydan okudu:

"Değnekten atı bugün ben istiyorum, Herr Feldmareşal!"

"Olanaksız. Ben onu önceden ayırtmıştım" dedi Göring.

"Ama benim Führer'den emir kâğıdım var... Kendileri, bugün saç kesimi için değnekten ata benim oturmamın daha iyi olacağı görüşündeler!" dedi Hess ve emir kâğıdını çıkarıp gösterdi. Göring mosmor olmuştu. Hess'i asla bağışlamadı ve saçını karısına, kendisi bir yandan da top oynarken kestireceğini söyledi. Hitler bunu duyunca gülmekten yerlere yatmış; ama Göring dediğini gerçekten yaptı!
Sonraları bana. yaptığım işin ahlaki yönünden haberim olup olmadığı soruldu. Nürmberg Duruşmalarında da dediğim gibi, ben Hitler'in Nazi olduğunu bilmiyordum. Onun telefon şirketinde çalışan bir memur olduğunu sanıyordum. Onun ne olduğunu öğrendiğim zaman da işi bırakmak için ajtık çok geçti; ödemem gereken bir sürü mobilya taksidim birikmişti. Bir keresinde, savaşın sonuna doğru, Hitler'in boynundaki örtüyü gevşetip boynundan içeri saç kaçmasını sağlamaya çalıştım; ama son anda cesaret edemedim ve vazgeçtim.
Bir gün, Berchtesgaden'da Hitler bana döndü ve "Ne dersin, favori bıraksam bana yakışır mı?" diye sordu. Speer güldü ve Hitler ona kızdı. "Çok ciddiyim Herr Speer" dedi, "favori bana yakışırdı herhalde..." Göring, bu aşağılık yağcı, her zamanki gibi destekledi ve "Führer ve favorileri! Ne harika bir fikir!" diye haykırdı. Speer aslında aynı fikirde değildi. Ve kendisi Führer'e artık saçını kestirme zamanının geldiğini hatırlatabilecek tek insandı. "Çok gösterişli" dedi Speer o anda, "favoriler, benim ancak ChurchiHe yakıştırabileceğim bir şey." Hitler çok öfkelendi. Yoksa Churchill favori bırakmayı mı düşünüyordu? Eğer öyleyse, ne zaman ve ne kadar uzatmayı düşünüyordu? O sıralarda istihbarat bölümünden sorumlu olan Himmler, hemen bunu araştırmak üzere görevlendirildi. Göring, Speer'm davranışına sinirlenmişti. Ona şöyle fısıldadı: "Niye ortalığı bulandınyorsun ha? Eğer favori istiyorsa, bırak favori bıraksın!" Hatalara karşı hep anlayışlı davranan Speer, Görincfe "ikiyüzlü" ve "Alman üniforması giymiş fasulye sırığı" dedi. Göring intikam alacağına yemin etti ve -dedikodulara göre- sonraları Speer'ın yatağını parça parça etmeleri için bazı SS muhafızlarını özellikle görevlendirdi.
Himmler geldiğinde çılgına dönmüştü. Kendisinin Berchtesgaden'a çağrıldığını ve ChurchiH'in favorileri üzerine istihbarat yapmakla görevlendirildiğini öğrendiği telefonu aldığında dans dersinin tam ortasmdaymış. Böyle alelacele çağrılmasının nedenini Reicft m sonunu getirebilecek bir felaket olasılığı olduğunu düşünüyordu. (Aslında Himmler, Berchtesgadendeki yemeklere pek sık çağırılmazdı: çünkü gözleri son

derece kötü görünüyordu ve Hitler, onun ağzının çevresine nişanladığı çatalını yanağına bir yere batırdığını görmeye dayanamıyordu.) Himmler bir şeylerin ters gittiğini anlamıştı; çünkü Hitler onu -canı sıkkın olduğu zamanlarda yaptığı gibi- "ufaklık" diye çağırıyordu. Führer, birden ona döndü ve Churchiil favori bırakacak mı?" diye haykırdı.
Himmler kıpkırmızı oldu.
"Ne?"
Himmler sonra böyle bir niyetin söylentisi olduğunu; ama bunun resmi kaynaklarca doğrulanmadığını söyledi. Orta uzunlukta, iki iavori bırakmayı düşünüyordu, ama tamamıyla emin olunmadan kesin bir şey söylenemezdi. Hitler haykırdı ve yumruğunu masaya vurdu. (Bu, Göring'in Speer üzerindeki bir zaferiydi.) Hitler daha sonra bir harita çıkardı ve bize İngiltere'nin sıcak havlu stoklarını tüketmek için nasıl bir planı olduğunu anlattı. Eğer Doenitz, Çanakkale Boğazı'nı bloke edebilirse, dört gözle sıcak havlu bekleyen İngiliz suratlarını havlusuz bırakabilirdi. Ama temel sorun hâlâ aynıydı: Hitler, ChurchiH'in favori bırakmasına engel olabilecek miydi? Himmler, ChurchiH'in bir başlangıç yaptığını ve bundan sonra onu durdurmanın çok güç olacağını söyledi. Daha iyimser biri olan Göring, belki de Hitler'in daha kısa sürede favori bırakabileceğini söyledi. Özellikle de Almanya'nın tüm kaynaklarını bu konuya kanalize edebilirsek... Von Rundstedt,

Yüksek Konsey'in bir toplantısında Almanya'nın tüm kaynaklarının iki favoriye yöneltilmesinin bir hata olacağını söyledi. Yapılacak tek şey, bir tek iyi favori bulup, ona yüklenmekti. Hitler iki yanağı üzerinde de aynı anda favori bırakabileceğini iddia ediyordu. Rommel, von RundstedtTe aynı fikirdeydi: "Asla aynı boyda büyümezler, mein Führer," dedi, "eğer siz onlan çekmezseniz tabii!" Hitler sinirlendi ve bunun kendişiyle berberi arasında bir konu olduğunu söyledi. Speer, tıraş kremi üretimimizi sonbahara dek üç katına çıkarabileceğine söz verince, Hitler rahatladı. 1942 kışında Rusya'yla aramızda çıkan bir anlaşmazlık yüzünden favori konusu askıya alındı. Hitler, Churchill'in favorileriyle mükemmel bir devlet adamı görüntüsü verirken, onun son derece sıradan görüneceği korkusuyla yaşıyordu... Ta ki, bir gün Churchill'in favori bırakma fikrinden artık tamamıyla vaz geçtiği öğrenilene kadar... Churchill bunun çok pahalıya mal olacağına karar vermişti. Führer'in haklılığı bir kez daha kanıtlanıyordu böylece.
Müttefik orduların işgalinden sonra Hitler saçını her gün yıkamaya başladı. Bu, kısmen Müttefikler'in bir başarısıydı, kısmen de ona bunu yapmasını öneren Goebbels'in. General Guderian bunu duyduğu zaman hemen Rus cephesinden Almanya'ya döndü ve Hitler'e saçını haftada üç kezden fazla şampuanlamaması gerektiğini söyledi. Bu, tüm diğer generaller tarafından daha önceki iki savaş süresince büyük bir başarıyla uygulanan bir yöntemdi. Hitler bir kez daha generallerinden hiçbirini takmadı ve saçını her gün yıkamaya devam etti. Bormann, saçını çalkalaması için hep ona yardım ediyordu ve -ne hikmetse- ne zaman sıra taranmaya gelse, o elinde bir tarakla, oralarda bir yerde oluyordu! Daha sonraları, Hitler buna alıştı! Saçını taradıktan sonra, aynaya bakmadan önce, Bormann'ın mutlaka saçını bir görmesini istiyordu! Müttefikler Doğu'ya ilerledikçe Hitler'in saçları daha da kötüleşti. Bütün düşüncesi, Almanya savaşı kazandıktan sonra bu saçlan nasıl düzgünce kestireceği ve nasıl tıraş olacağıydı. Şimdi düşününce, bunu yapmayı aslında hiç düşünmediğini daha iyi anlıyorum. Bir gün Hess, Führer'in şampuanını aldı ve İngiltere'ye gitmek üzere olan bir uçağa bindi. Alman Yüksek Komutanlığı bunu duyduğunda deliye döndü. Hess'in bunu, karşılığında Müttefikler'den sığınma hakkı istemek için yaptığını düşünüyorlardı. Özellikle Hitler bunu öğrendiğinde sinirlendi; çünkü o anda duştaydı ve saçını yıkamak üzereydi. (Hess daha sonra Nürmberg Duruşmaları sırasında niyetinin ChurchüTin kafasını bir güzel

sabunlamak olduğunu söyleyecekti. Yakalandığı anda, Churchill'i lavabonun üzerine eğecek derecede ileri gitmişti.)
1944'ün sonuna doğru Göring bıyık bıraktı ve bu, onun Hitler'in yerini alacağı söylentisini çıkardı. Hitler deliye döndü ve Göring'i ihanetle suçladı. "Reich'ın liderleri arasında bir tek kişinin bıyığı olmalı ve o da benimki olmalı!" diye haykırdı. Göring ise iki kişinin birden bıyığı olmasımn -gittikçe kötüye giden- savaş hakkında halka daha iyi bir mesaj vereceğini iddia ediyordu; Hitler ise aynı fikirde değildi. 1945 Şubat'ında Hitler'in bıyığım uyurken kesmek ve Doenitz'i yeni lider ilan etmek için girişilen suikast, von Stauffenberg'in odanın karanlığında Hitler'in kaşlarıdan birini bıyık sanıp kesmesiyle başarısızlığa uğradı. Seferberlik ve acil durum ilan edildi. O gün Goebbels dükkânıma geldi. "Hitler'in bıyığını hedef alan bir suikast girişimi başarısızlıkla sonuçlandı" dedi korkudan titreyerek, sonra da bana radyoda Alman halkına hitaben bir konuşma yapmam için ricada bulundu. Kıramadım. "Führerimiz tamamen sağlıklıdır" diye açıklama vaptım halka, "Hâlâ bıyığı var. Tekrar ediyorum. Führer'imiz hâlâ bıyıklı. Bıyığım hedefleyen bir suikast başarısızlıkla sonuçlandı..."
Her şeyin bitmesine yakın Hitler'in sığınağına geldim. Müttefikler Berlin'e yaklaşıyorlardı. Hitler şöyle dedi: "Eğer Berlin'e önce Ruslar gelirlerse, kafamı tamamen kel yapmam istiyorum. Önce Amerikalılar gelirlerse, hafif bir kesim yeter." Bir kargaşa çıktı. Bu kargaşanın ortasında Bormann tıraş olmak istedi. Biraz karbon kağıdıyla herkesi aynı anda tıraş edebileceğimi söyledim. Hitler huysuzları. Saçını ortadan ayırmak istiyor ve elektrikli tıraş makineIerininin savaşı Almanya'nın lehine çevirebileceğini iddia ediyordu. "Eee Schmeed, ne dersin? Birkaç saniye içinde tıraş olabileceğiz ha?" dedi. Bazı korkunç planlarından söz etti bana. En korkuncu, bir gün kafasını yalnız tıraş ettirmek değil, usturaya da vurdurmaktı! Ama vazgeçti. Şöyle diyordu: "Dünyayı titreten bir adamın, kendi saçını taratacağı bir şeref muhafızına her zaman ihtiyacı olacaktır!" Bu Hitler'i son görüşüm oldu. El sıkıştık ve saçlarını hafifçe kırptım. Bana bir fenik bahşiş verdi. "Daha fazla verebilmeyi isterdim." dedi, "ama biliyorsun. Müttefikler Avrupa'yı ele geçirmeye başladıklarından beri biraz yolsuzum..."

HASİD[1] ÖYKÜLERİ VE ÜNLÜ ARAŞTIRMACI TARAFINDAN YORUMLANMALARI:

Bir adam, tüm dokuzuncu yüzyıl Rabbilerinin[2] hatta tüm çağın en seçkin Rabbi'lerinin en iyilerinden biri olan Rabbi Ben Kaddish'i görmek için Chelm'e gelmişti.
"Rabbi" diye sordu adam, "Nerede huzur bulabilirim?"
Hasid onu bir inceledi ve "Hey, arkana bak!" dedi.
Adam arkasına döndüğünde ise Rabbi Ben Kaddish, elindeki şamdanı adamın kafasına indiriverdi. "Bu senin için yeterince huzurlu mu oğlum?" diye sordu yarmulka[3]"sını düzelterek...
Burada anlamsız bir soru sorulmuştur. Yalnızca soru değil, onu soran adam da anlamsız herifin tekidir. Yani, bunun nedeni taaa Chelme gitmesi değil de... Neden sanki olduğu yerde kalmamış ki'? Neden Rabbi Ben Kaddish'in canını böyle aptalca sorularla sıkıyor? Rabbinin zaten yeterince derdi yok mu?.. Laf aramızda, Rabbinin başı bazı kumarbazlarla iyice dertte! Ayrıca Bayan Hecht adında bir kadın tarafından açılan bir babalık davasının da sanığı! Hayır, bu öykünün püf noktası, insanların sinirlerini bozmak için dolaşıp duran aptal bir adamın varlığıdır. Bu öyküde Rabbi, adamın kafasına şamdanı indiriyor. Torah[4]'a göre bu. bir insana ilgi göstermenin en çok kullanılan yolu. Bu öykünün bir başka anlatımında ise Rabbi sinirle adamın üzerine atlar ve burnunun üzerine sivri uçlu bir kalemle Tevrat'tan Ruthun öyküsünü kazır.

Polonyalı Rabbi Radilz, çok kısa boylu; ama çok uzun sakallı bir adamdı. Sakalı çevrede gülüşmelere yol açıyordu. Bir gün, müritlerinden biri ona sordu: "Tanrı hangisini daha çok sevmiştir? Musa'yı mı, İbrahim'i mi?"
'İbrahim'i" dedi Rabbi.
'Ama Musa, Yahudi'leri Vaat Edilmiş Tbpraklar'a götürdü" dedi mürit.
"Peki, o zaman Musa'yı" dedi Rabbi. Anlıyorum Rabbi," dedi mürit, "aptalca bir soruydu," "Sorun aptal evet: ama sen sorundan daha aptalsın, karma gelince o ikinizden de aptal ve şu ayağını ayağımın üzerinden hemen çekmezsen, seni aforoz ederim" dedi Rabbi...

Burada Rabbi, Musa ve İbrahim arasında bir değerlendirme yapmaya yöneltiliyor. Aslında bu, pek kolay bir iş değil. Özellikle de Tevrat'ı hiç okumamış ve sanki o hiç yazılmamış gibi davranan biri için! Ya, "daha iyi" gibi son derece göreli bir kavrama ne demeli? Rabbi için "daha iyi" olan, müridi için "daha iyi" olmak zorunda değildir. Örneğin, Rabbi midesinin üzerine yatıp sever; ama müritleri de Rabbi'nin midesi üzerine yatıp uyumavı severler. Sorun ortada. Ayrıca belirtmeliyim ki öyküdeki müridin yaptığı gibi bir Rabbi'nin ayağına basmak büyük bir günahtır. Hatta Toratta göre bu yerelmalarıyla onları yemek dışında başka bir amaçla oynamak kadar büyük bir günahtır.

***

Çirkin kızını bir türlü evlendiremeyen bir adam, Cracov/lu Rabbi Shimmele başvurdu. "Başım belada. Tanrı bana çirkin bir kız verdi."

"Ne kadar çirkin?" diye sordu Her şeyi Gören.
"Eğer onu ve bir ringa balığını aynı tabağa koysanız, kimin kim olduğunu asla anlayamazdınız" dedi adam.
Cracow'un Her şeyi Gören Adam ı uzun bir süre düşündü ve sonunda adama sordu: "Ne tür bir ringa bu?"
Adam soru karşısında afallamış bir biçimde, kısa bir düşünüşten sonra yanıtladı: "Şeyy... okyanus ringası..."
"Çok kötü" dedi Rabbi, "Eğer iç deniz ringası olsaydı kızının şansı daha yüksek olabilirdi..."

Bu öykü, güzellik gibi geçici bir özelliğin trajedisini vurgulamaktadır. Kız gerçekten bir ringa balığına benziyor mu? Neden olmasın? Bugünlerde hiç ortalıkta kız diye nelerin dolaştığına bir baktınız mı? Hele sahil şeritlerinde... Ve eğer kız öyleyse bile Tanı* mn gözünde tüm yaratılanlar güzel değil midir? Belki... Ama bir kız, bir şişe şaraptan sonra göründüğü güzellikte gece elbisesinin içinde görünemiyorsa, başı belada demektir. İlginç bir çelişki olarak Rabbi'nin kendi karısını da herkes mürekkepbalığına benzetirdi... Ama yalnızca yüzünü... Kadının bir yönü vardı ki bu çirkinliğini telafi ediyordu: Makineli tüfek gibi öksürmesi... Bense özellikle onun bu yönünden nefret ederdim!

***

Rabbi Zwi Haim İsrael, Torahın ünlü bir yorumcusu ve Batının önemli sanat adamlarından biriydi ve arkadaşları tarafından tüm Rönesans'ın en zeki adamlarından biri olarak kabul edilirdi, Arkadaşları toplam nüfusun yüzde on altısını oluşturuyorlardı. Bir gün, önemli bir Yahudi bayramını kutlamak için sinagoga giderken, yolda önüne bir kadın çıktı ve aşağıdaki soruyu sordu:
"Rabbi. bizim domuz eti yememiz neden yasak?"
"Yasak mııı?!" dedi Rabbi kulaklarına inanamaz bir biçimde, "Yaaa..."

***

Bu öykü, bütün Hasid yazını içinde Yahudi yasalarıyla ilgilenen ender öykülerden biridir. Aslında, Rabbi domuz eti yemelerinin yasak olduğunu biliyor, ama takmıyor. Çünkü domuz eti yemeye, bayılıyor. Yalnız domuz etine değil, Paskalya yumurtalarına da bayılıyor. Anlayacağınız, geleneksel tutuculuğa pek kulak asmıvor ve Tanrı'nın da İbrahim'e dediği gibi "kafasına göre takılıyor." Yahudi yasalarında domuz etinin neden yasak

olduğu ise başlı başına bir tartışma konusu... Bazı araştırmacılara göre yasak olan domuz eti yemek değil, onu belli bazı lokantalarda yemektir.

***

Vitebsk'li Rabbi Baumel, Rus Yahudileri'nin geleneksel giysilerini getto dışında giymelerini yasaklayan yasayı protesto etmek için ölüm orucuna karar verdi. On altı hafta boyunca, bu kutsal adam bir tahta parçasının üzerinde yatıp, gözlerini tavana dikerek her türlü yemeği ve içkiyi reddetti. Öğrencileri ölmesinden korkuyorlardı. Bir gün bir kadın yatağının başucuna geldi ve Rabbi'nin üzerine yaslanarak ona şu soruyu sordu: "Rabbi, Esther'in ne renk saçları vardı?" Rabbi güçsüzce kadına döndü ve "Bana sorduğu şeye bak!" dedi, "Benim on altı haftalık bir açlıktan sonra ne biçim baş ağrımın olduğunu biliyor musun?" Bunun üzerine müritler kadını en yakın lokantaya götürdüler ve patlayıncaya kadar yedirdiler.

Bu öykü, gurur ve hiçlik kavramlarına dayandırılmıştır ve oruç tutmanın büyük bir aptallık olduğunu belirtmektedir. Özellikle de boş mideyle! İnsan kendi kendini mutlu edemez; acı Tanrı'nın isteğiyle oluşur, hele kıçımıza tekmeyi indirdiği zaman! Bazı Ortodoks tarikatları acının, insanın kendini kurtarmak için yapabileceği tek şey olduğuna inanırlar. Bazı araştırmacılar Essenes adlı bir tarikatın üyelerinin ortalıkta kafalarını duvarlara çarpa çarpa dolaştıklarını yazarlar. İncil'e göre Tanrı, iyilikseverdir; ama hiç burnunu sokmak istemediği bazı konular da yok değildir hani...

***

Zans'lı Rabbi Yekel söylendiğine göre iç çamaşırları çalmana kadar dünyanın en iyi konuşmacılarından biriydi. Üç gece üstüste şu rüyayı gördü: Vorki'ye yolculuk edebilirse, orada büyük bir hazine bulacaktı. Karısına ve çocuklarına veda edip yola çıkarken on gün sonra döneceğini söylüyordu. İki yıl sonra Ural Dağlan'nda dolanırken bulundu; bir pandaya âşık olmuştu. Donmuş ve açlıktan ölmek üzere olan Rabbi, evine götürüldü ve ölmekten kurtarıldı. Sonra yemesi için bir şeyler verildi. Akşam yemeğinden sonra Rabbi şu öyküyü anlattı: Zans'tan çıktıktan üç gün sonra vahşi göçebeler tarafından yakalanmıştı. Yahudi olduğunu öğrendikleri zaman, spor ceketlerinin tamamını onların pantolonlarıyla değiş tokuş etmeye zorlamışlardı. Sanki bu yeterince aşağüama değilmiş gibi, bir de kulaklarını ekşi kremayla doldurup balmumuyla mühürlemişlerdi. Rabbi kaçıp, en yakın kente doğru yola çıkmış; ama yolu sormaktan korkunç derecede utandığı için kendini Ural Dağlan'nda buluvermişti!

Bu öyküyü anlattıktan sonra Rabbi kalktı ve yatmaya gitti. Yastığını kaldırdığında mucize gerçekleşti: Aradığı hazine yastığının altındaydı! Bir dinsel kriz halinde yere çöktü ve Tanrı'ya teşekkür etti. Üç gün sonra ise yine Ural Dağlan'nda dolanıyordu; ama artık üzerinde bir tavşan kostümü vardı...

Bu küçük başyapıt, mistisizmin saçmalığını çok güzel bir biçimde anlatmaktadır. Rabbi üç gece aynı rüyayı görüyor. Eee, Tanrının On Emri'nden Musa'nın Beş Kitabı'nı çıkarırsanız geriye beş kalır. Ondan da Yakup ve Esau[5] Kardeşler'i çıkarırsanız geriye kaç kalır?.. Üç! Bu tür bir mantık, büyük Yahudi mistiği Rabbi Yitzhok Ben Levi'yi elli iki gün boyunca bir yandan ortalıkta koşturup, bir yandan da dua ettirmişti!

KONT DRAKULA

Transüvanya'da bir yerlerde canavar Drakula tabutunda yatıyor ve gecenin gelmesmi beliyor. Güneş ışınlarının onun vücuduna değmesi, onu bir anda toza dönüştüreceği için korunmalı tabutunda yatıyor ve başucundaki gümüş levhada da aile adı yazılı. O anda gecenin karanlığı geliyor, mucizevi bir içgüdü onu saklanma yerinden çıkarıyor veya kurt ya da yarasa biçimine sokarak kurbanlarının kanım içmek üzere en yakındaki köye yöneltiyor. Sonunda, sonsuzluktaki tek düşmanı olan gün ışığı gelip, yeni bir gün başlamadan Önce tabutuna dönüyor ve günün tekrar sona ermesini ve gecenin yeniden başlamasını bekliyor...

Şu anda hafifçe titremeye başladı. Gözkapakianmn oynamaları, onun.için güneşin çekilmekte olduğunun ve zamanının yaklaşmakta olduğunun bir belirtisi. Özellikle bu gece elbisesi ve peieriniyle aç yatarken -ki artık uyanmıştır- kanım içeceği insanlaıiri kimler olacağını düşünüyor. Fırıncı ve karısı, diyor kendi kendine. Körpe, kolay ele geçirilebilir ve şüphesiz ki lezzetli insanlar... Körpe çiftin hayallerinin gözünün önünde belirmesiyle birlikle, bir an önce tabutundan çıkıp evlerine yollanmak için sabırsızlanıyor.

Birdenbire ortalık kararıyor ve bir cehennem meleği gibi yavaşça tabutundan çıkıyor; işkence içinde öldüreceği zavallı kurbanlarının evine doğru uçuşa geçiyor.

"Ooohh Kont Drakula, sizi görmek ne güzel" diyor fırıncının karısı kapıyı ona açarken. (Eve girerken bir kez daha insan bedenine bürünmüştü; kötü emellerine ulaşması için bu gerekliydi.)

"Sizi bu kadar erken buraya getiren nedir?" diye soruyor fırıncı.

"Akşam yemeği davetiniz," diye yanıtlıyor Kont, "Umarım yanılmıyorumdur; siz beni bu gece için akşam yemeğine davet etmiştiniz, değil mi?"

"Evet, akşam yemeğine davet etmiştik... ama doğrusu, yedi saat erken geleceğinizi düşünmemiştik..."
"Pardon?", diyor Drakula şaşırarak ve bir yandan da odayı inceliyor aynı şaşkınlık içinde.
"Yoksa, güneş tutulmasını bizim evden mi izlemek istediniz?"
"Güneş tutulması mı?"
"Evet, bugün güneş tutulması var"
"Ne?"
"Tam öğle saatinde ve iki dakika süreyle... Pencereden baksanıza..."
"Yaa?.. Başım belada desenize..." "Ne?"
"Sew-. bağışlayın, ama..." "Ne oluyor Kont Drakula?"
"Eee... gitmeliyim!.. Bakın... Eyvah!" diyor Kont, çılgınca kapıya doğru koşarken.
"Gidiyor musunuz? Ama daha yeni geldiniz..."
'Evet... ama., bu sefer çuvalladım qaliba..."
'Kont Drakula, neden suratınız o kadar soldu birden?"
"Gerçekten mi? Biraz açık havaya ihüyacım var demek ki... Şeyy... Görüştüğümüze sevindim..."
"Gelin, oturun! Birer içki içelim."
"İçki mi?.. Hayır, gitmeliyim... hem de çabuk!.. Şeyy... pelerinime basmasamz..."
"Tabu. Buyrun, biraz dinlenin. Biraz şarap?"
"Şarap? Yok, hayır... bıraktım... biliyorsunuz, karaciöer filan... Hemen gitmeliyim... Birden şatonun ışıklarını açık unuttuğum aklıma geldi... Bu ayki fatura beni batıracak..."
"Lütfen," diyor fırıncı elini dostça Kontun omuzuna atarak, "Bizi hiç de rahatsız etmediniz... Bu kadar da kibar olmayın canım. Erken gelseniz ne olacak!"
"Gerçeklen gitmeliyim. Bu akşam bazı Romanyalı kont dostlarımla toplantım olduğu da aklıma geldi. Üstelik soğuk mezeden ben sorumluyum."
"Koş aşağı, koş yukarı! Biraz sakın olun canım! Nasıl olup da kalp krizi geçirmediğinize şaşıyorum bazen!"
"Şey... tabii... ama şimdi..."
"Bu akşama piliçli pilav hazırlıyorum," diye içeri giriyor tekrar fırıncının karısı, "umarım beğenirsiniz..."

"Harika, harika" diye gülümsemeye çalışıyor Kont; ama bir yandan da kadını bir yana itip önüne ilk gelen kapıdan dalınca, kendini tuvalette buluyor ve haykırıyor: "Nerede şu lanet evin lanet olası ön kapısı?"
"Ha. ha!" diye gülüyor fırıncının karısı, "Ne hoş adamsınız Kont!"
"Bu numarayı beğeneceğinizi biliyordum" diyor Kont gülümsemeye çalışarak, "Ama artık yol verin de geçeyim!" Sonunda ön kapıyı açıyor; ama zaman, onun için çok geçtir artık!
"Bakın" diyor fırıncı, "tutulma tamamlanıyor ve güneş yeniden çıkıyor."
"Doğru" diyor Kont Drakula ön kapıyı hızla çarparak, "Kalmaya karar verdim birden. Çabuk perdeleri kapatın, çabuk! Haydi!" "Ne perdeleri?" diyor fırıncı, "biz yoksul bir çiftiz, bilirsiniz..." "Harika!.. Bodrumunuz var mı bari?"
"Hayır" diyor fırıncının karısı nezaketle, "kocam Jarslov'u bilirsiniz... Kaç kez yapmasını sövledim; ama beni dinlemiyor"
"Şimdi naneyi yedim, desenize!.. Tuvalet neresiydi?"
"Şimdi girdiniz ya Kont! Hatta, karımla beni de yerlere yatırdınız gülmekten!"
"Ha, ha! Ne hoş adamsınız Kont!"
"Bakın, ben tuvalette olacağım... Saat yedi buçukta beni çağırın!" diyor Kont ve hızla girdiği tuvaletin kapısını da aynı hızla çarpıyor.
"Ha, ha! Ne hoş adam şu Kont!"
"Ama Kont, tuvaletten çıkın... Çocukça davranmayı bırakın lütfen!"
"Çıkamam... İnanın bana... Bırakın burada oturayım... Burası çok

rahat... Gerçekten..." diye sesleniyor Kont tuvaletten, değiştirmeye çalıştığı canavar sesiyle...
"Komik olmayın Kont Drakula! Zaten gülmekten yerlere yatıyoruz!"
"Ama tuvaletinize bayıldım!" "İyi ama..."
"Biliyorum, biliyorum... Size garip geliyor; ama burada iyi eğleniyorum... Daha geçenlerde Bayan HessTe bir sohbetimiz sırasında ona iyi bir tuvalette hiç canım sıkılmadan saatlerce kalabileceğimi söylüyordum... Bayan Hess tatlı bir kadın biliyor musunuz... Biraz şişman... Ama çok tatlı! Siz neden pencerenin yanında oturup güneş batınca bana haber vermiyorsunuz? Ben burada iyiyim... Oh, Ramona, la la la la, la la la la..."
Bu anda içeri Belediye Başkanı ve eşi Katya giriyorlar. O anda oradan geçmektedirler ve iyi dostları olan fırıncıyla karısını bir görmek istemişlerdir.
"Merhaba Jarslov! Umarım sizi rahatsız etmiyoruzdur, ha?"
"Tabii ki hayır, Bay Başkan. Çıksanıza Kont Drakula! Yeni dostlar geldi!"
"Kont burada mı?" diyor Başkan şaşırmış bir biçimde.
"Evet" diyor fırıncının kansı, "ve şu anda nerede olduğunu asla tahmin edemezsiniz!"
"Onun bu kadar erken etrafta görüldüğü çok enderdir... Aslında... Onu hiç gündüz dışarıda görmemiştim."
"Nerede?" diye soruyor Katya, gülüp gülmeme konusunda kararsız...
"Çıkın artık Kont! Haydi, ama!" diyor fırıncının karısı gittikçe sabırsızlanarak. "TUvalette" diyor fırıncı özür diler gibi. "Gerçekten mi?" diye soruyor Başkan.
"Haydü!" diyor fırıncının karısı, bir yandan tuvaletin kapısını çalıp, bir yandan gülerek "Başkan burada!" "Çıkın Drakula," diye sesleniyor Başkan, "bir şeyler içelim." "Hayır, sız işinize bakın. Benim kendi işim var burada!" "TUvalette mi?"
"Evet, gününüzü berbat etmeyeyim... Ne dediğinizi buradan işitebiliyorum. Siz konuşun, ben söyleyecek bir şeyim olursa size katılırım."

Herkes birbirine bakıp omuz silkiyor. Şaraplar dökülüyor ve hepsi içiyor.
"Bugün güneş tutulması vardı" diyor Başkan bardağındakini yudumlayarak.
"Evet" diyor fırıncı, "müthişti!"
"Evet. Hatta korkunçtu!" diyor tuvaletten gelen bir ses. "Pardon, Kont Drakula?" "Yok, yok bir şey..."

Böylece zaman geçiyor; taa ki Başkan, artık daha fazla dayanamayıp "Haydi Drakula, sizin olgun bir insan olduğunuzu sanırdım! Bırakın şu çılgınlığı!" diyerek tuvaletin kapısını zorla yüklenip açana kadar!

Gün ışığı içeri sızıyor. Canavar, dört kişinin gözleri önünde hafifçe titreyerek önce bir iskelet, sonra da toza dönüşüyor! "Hey!" diye haykırıyor fırıncının karısı yerdeki beyaz kül yığınına bakarak, "Yani bu akşam yemeğini bizimle yemeyecek misiniz?"

ORGANİZE SUÇLARA BİR BAKIŞ

Amerika'da organize suçlara yılda kırk milyar doların üzerinde para harcandığını bilmeyen yoktur herhalde. Ee tabii, bu da büyük bir rakam... Hele Mafia nın kırtasiyeye ne kadar uz para harcadığı göz önüne alınırsa... Güvenilir kaynaklara göre Cosa Nostra adlı bir örgüt geçen yıl kırtasiveye altı bin dolardan fazla para harcamıştır, hammadde ucuz ne de olsa! Dahası, bu şirketin bütün daktilo işlerini tek başına yapan bir sekreterleri vardır ve karargâh olarak kullandıkları yeri de ucuza mal etmek için Frcd Persky Dans Topluluğu ile birlikte kullanmaktadırlar.
Organize suçlular adı verilen bu grupların geçen yıl Amerika'da islenen yüzden fazla cinayetin doğrudan failleri olduğu ve bazı cinayetlerde de parmaklan olduğu kanıtlanmıştır. Bu mafiosoTarın adam öldürme yolları arasında müşterilerinin taksi paralarını ödeyip sonra da kaza geçirmelerine yardım etmek ya da giyerken paltolarını tutmak gibi ilginç vollar da vardır. Cosa Nostra üyelerinin bundan başka yaptıkları vasadışı işler arasında kumar oynatma, uyuşturucu satma, kadın satıcılığı, uçak kaçırma, tefecilik ve büyük, beyaz bir balığın ahlâki olmayan nedenlerle eyalet sınırları teinde dolaştırılması da yer almaktadır. Bunların dışında, doğruluğu henüz karutlanamamışsa da bu adamların hükümette bile adamları olduğu ileri sürülmektedir. Daha birkaç ay önce, iki gangster şefinin yasaların koruması altında tutuklu iken Beyaz Saray'da bir gece geçirdikleri ve Başkan'ın o gece salondaki divanda uyumak zorunda kaldığı söylenmektedir.

Amerikandaki organize suçların tarihine bir bakış:

1921 yılında Kasap1 Thomas Covello ile Terzi' Ciro Santucci, yeraltında dolaşan farklı etnik grupları örgütlemek için Şikago'ya geldiler. Ama bu girişimleri, 'Mantıki Pozitivisf Albert Corillo'nun. Kid Lipsky adında bir adamı tuvalette kilitleyip, içerideki bütün havayı bir meşrubat kamışıyla dışarı çekip onu havasızlıktan öldürünce başarısızlıkla sonuçlandı. Lipsky'nın kardeşi Mendy (ya da nam-ı diğer Mendv Lewis, ya da nam-ı diğer Mendy Larsen, ya da nam-ı diğer Mendy Nam-ı diğer) bunun intikamını Santucci'nin kardeşi Gaetano'yu kaçırıp bir süre rehin tutarak ve adamı geri gönderirken de bu iş için yirmi vedi kavanoz kullanarak aldı. Gaetano geri döndüğünde artık yirmi yedi parçaydı. Tabii, bu da yeraltı dünyasında kan dolu yeni bir savaşın başlangıcı demekti. Daha sonra 'Sürüngenbilimcf Dominic Mione. Şanslı Lorenzoyu Şikago dışında bir barda vurarak öldürdü. Lorenzo'ya şanlı denmesinin acayip bir nedeni

vardı: Bir kavga sırasında kafasına düşen bir bombadan başındaki şapka sayesinde kurtulmuştu! Bunun intikamını almak için Corillo'nun adamları MioneVi New York'a kadar kovaladılar ve yakalayınca da kafasından rüzgâr gülü yaptılar. İşte tam bu noktada, Giuseppe Vitale (ki gerçek adı Qincy Baedeker'di) adında birinin yönetimindeki Vitale Çetesi, Harlerndeki içki kaçakçılığı işini İrlandalı Larrv Doyledan almak üzere harekete geçtiler. Bu Larry Doyle biraz garip bir adamdı: Yaşamı boyunca hiç kimsenin arkasına geçmesine izin vermemişti ve bazen yolda yürürken ani hareketlerle geriye döner, arkasından gelen olup olmadığını kontrol ederdi. Tam da Squillente İnşaat Firması adlı bir şirket Doyleun burun kemerinde birkaç büro inşa etmeyi tasarlarken. Doyle öldürüldü. Doyle'un ölümünden sonra Küçük Pete (ya da nam-ı diğer Büyük Pete) işin başına geçti ve Vitale Çetesi'ni o gece orada bir maskeli balo olduğu yalanını söyleyerek ıssız bir garaja topladı. Zavallı Vitale çetesi, dev fare kostümleri içinde garaja geldikleri anda binlerce kurşuna hedef olup öldüler. Bunun üzerine Vitale'nin adamları Ross'a başkaldırdılar. Tabii, Vitale'nin nişanlısı Bea Moretti de. Bu kadın da bir acayipti: Söylendiğine göre Vitale'nin bütün evlilik tekliflerini geri çevirmiş, sonra bir gün durup dururken boşanma davası açıvermişti!

Bu arada Yağlanmış Test Kralı Vincent Columbrare, federal polisin araya girmesini istemediği için, kendisi bir uzlaşma istedi. (Columbraro'nun bütün Amerika'daki tost taşımacılığı üzerinde öyle bir etkisi vardı ki onun bir tek sözüyle Amerikan ulusunun üçte ikisi sabah kahvaltılarından olabilirlerdi.) Yeraltı dünyasının bütün adamları Perth Amboy barında bir akşam yemeği için toplandılar ve Columbraro onlara artık barışın sağlanması, adamların ortalıkta dolaşıp durmayı kesmeleri ve doğru dürüst giyinmeleri konusunda kesin emirler verdi. Bundan sonra resmi mektuplar sağ alt köşeye "En iyi dileklerimle" yazılarak imzalanacaktı ve bütün yeraltı dünyasında bölge bölüşümleri de adil bir biçimde yapılacaktı. Gerçi, New Jersey bölgesinin -o an'a kadar hiç de hesapta olmayan- Columbraro'nun annesine gitmesi gibi küçük ayrıntılar bu toplantıda gözardı edilmişti, ama olsun! Böylece, Mafia yani, Cosa Nostra doğmuş oldu. İki gün sonra Columbraro sıcak bir banyo almak için evinin saunasına girdi ve son kırk sekiz yıldır bir daha onu gören olmadı.

Ayaktakımmm düzenlenmesi:

Cosa Nostra yeryüzünün diğer hükümetleri ya da büyük şirketleri gibi bir düzene sahiptir. En üstte capo di tutti capi, yani patronların patronu denen bir adam vardır. Toplantılar genellikle bu adamın evinde yapılır ve soğuk içki ve buzdan bu adam sorumludur. Soğuk içki ya da buzların zamanında evde olmamasının cezası ani ölümdür. (Tahmin edileceği gibi; ölüm, Cosa Nostra üyelerinin pek sevmedikleri bir cezaydı, bu yüzden üyelerin çoğu para cezası vermeyi yeğliyorlardı.) Bu patronların patronunun altında onun yardımcıları vardır ve her biri kentin bir bölümünde kendi "ailesi" ile çalışır. Mafia aileleri bizim bildiğimiz, bir anne ve çocuklardan oluşan ve hafta sonlan pikniğe giden ailelerden sayılmazlar. Bu aileler genellikle birtakım ciddi adamlardan oluşurlar ve bu adamların yaşamdaki en büyük zevkleri, bir insanın nefes almadan Doğu Nehri'nin altında kaç saat kalabileceğini ölçmektir.
Mafia'ya girmek sanıldığı kadar kolay değildir. Aday, gözleri bağlanarak bir odaya sokulur. Sonra ceplerine birkaç dilim karpuz konur ve bir yandan sek sek oynayıp, bir yandan da "Tbodles! Tbodles!" diye bağırarak odayı dolaşması beklenir. Daha sonra alt dudağı odada bulunan diğer üyeler -ki bunlara genelde "komisyon" denir- tarafından aşağı çekilir ve 'şlap1 diye bırakılır. Hatta, isteyen üyeler bunu iki kez bile yapabilirler. Daha da sonra adamın başına birkaç yulaf tanesi konur. Eğer şikâyet ederse diskalifiye olur; ama eğer "Güzeeel, başımda yulaf taneleri olması hoşuma gidiyor" derse, üyeliğe kabul edilmiş demektir. Üyeliğe kabul etme, adayı yanağından öperek ve elini sıkarak olur. Üyeliğe kabul edilen insanlar o andan itibaren artık biber salçası yiyemezler, tavuk taklidi yapıp arkadaşlarını güldüremezler ve adı "Vito" olan kimseyi öldüremezler.

Sonuç:

Organize suç kavramı, Amerikan toplumunun önemli bir yarasıdır. Birçok genç Amerikalı "rahat bir yaşam" vaadine kanıp bu tür işlere atılır; oysa bilmezler ki Mafia üyeleri genellikle uzun saatler boyunca çalışmak zorundadırlar... Üstelik havalandırma düzeni bile olmayan odalarda! Bu suçluları tanımak aslında kolay bir iştir: Bu adamlar ya dev kol düğmelerinden ya da yemek yerken yanlarındaki insanın vurulup düşmesi halinde bile yemeği yarıda bırakma zahmetine katlanmamalarından tamnabilirler. Organize suçlarla savaşmanın başlıca iki yolu vardır:
1) Suçlulara sizi aradıkları zaman evde olmadığınızı söylemek.

2) Eğer, Sicilya Temizlik Şirketi'nden anormal sayıda adam gelip çamaşırhanenizde şarkı söylemeye başlarsa, polisi çağırmak.
3) Onların telefonlarını dinlemek.
Aslında, kabul edileceği gibi, telefon dinlemek pek kabul edilebilir bir iş değil; ama bu işin ne kadar etkili olduğu, aşağıda yazacağım, FBI tarafından dinlenen iki New YorkTu gangster şefi arasındaki konuşmanın okunmasından sonra anlaşılabilir:
Anthony: Alo? Rico?
Rico: Alo?
Anthony: Alo.
Rico: Alo?
Anthony: Rico?
Rico: Seni duyamıyorum.
Anthony: Sen misin Rico, seni duyamıyorum.
Rico: Ne?
Anthony: Beni duyabiliyor musun?
Rico: Alo?
Anthony: Rico?
Rico: Bağlantı kuramıyoruz.
Anthony: Beni duyabiliyor musun?
Rico: Alo?
Anthony: Alo?
Rico: Alo?
Anthony: Santral! Bağlantı kuramıyoruz! Santral: Kapatıp tekrar arayın efendim.
Rico: Alo?

Kemal Gökhan

TOODLES! TOODLES!..

Polis daha sonra bu konuşmayı kanıt olarak mahkemeye sundu ve bunun sonucu olarak 'Balık' Anthony Rotunno ve Rico Panzini on beşer yıl hapse mahkûm oldular.

EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?

O dergide, o cümleyi gördüğüm zaman köpeğim ve psikologumun her sah çıktıkları yürüyüşten dönmelerini bekliyordum. Bu cümle, dergilerde sık sık karşılaştığımız sıradan cümlelerdendi. "Historogramlar" ya da "Bahse Gireriz ki Bunu Bilmiyordunuz" türünden bir başlığı vardı yanılmıyorsam; ama bu beni Beethoven'in Dokuzuncu Senfonisi'nin giriş kısmındaki yaylılar kadar etkileyiverdi birden. "Sandviç" diyordu dergi, "Sandviç Kontu tarafından icat edilmiştir." Şoka uğramış bir biçimde titremeye başladım. Birdenbire gözlerim karşıdaki kulelere dalıp gitti. Bir sonsuzluk duygusu içinde, insanın evrendeki yerini düşünmeye başladım. İnsan! Her şeyin bulucusu insan! Birden, da Vincinin defterleri gözlerimin önünde uçuşmaya başladı. O not defterleriydi ki insan soyunun yeni bir çağım açmışlardı! Aristoteles'i düşündüm, Dante'yi, Shakespeare'i, ilk basılan kitabı, Newton'ı, Handelin "Mesilfini. Monet'yi, izlenimciliği, Edisonu, Kübizm'i, Stravinski'yi, $E = mc^2$'yi...
O günden sonraki üç ayı sandviçin bulucusu olan kont hazretlerini düşünerek geçirdim. Bu arada da aklımda British Museum'da saklanan ilk sandviç örneği vardı tabii... Tarih karşısındaki yeteneğim biraz şüpheli olmasına karşın, umarım bu çalışmam diğer tarihçilere o büyük dehanın bir nebze daha anlaşılması için yardımcı olur:

1718: Kont Sandviç'in aristokrat bir ailede doğumu. Baba, majesteleri kralın başnalbantı olarak atanmış olmaktan büyük mutluluk duymaktadır. Ta ki kendisinin aslında bir demirci olduğunu öğrenene dek... Bu olaydan sonra baba istifa eder ve dünyaya küser. Anne ise Alman asıllı tipik bir ev kadimdir. Ara sıra başka yemekler yapar gibi görünse de domuz yağında yulaf lapasından başka bir şey pişirmeyi bilmez aslında...

1725-35: Okula başlar. Orada ata binmeyi ve Latince'yi öğrenir. Okulda ilk kez soğuk mezelerle karşılaşır İnce dilimlenmiş domuz etine ve rostoya olan ilgisinin keşfi de bu yıllara rastlar. Mezuniyetine kadar bu istek bir tutkuya dönüşür ve okul bitirme tezini "Soğuk Mezeler Üzerine İncelemeler" başlığı alünda verir. Bu, ona okulda büyük bir ün sağlar; ama herkes onu "biraz garip" biri olarak nitelendirmektedir.

1736: Ailesinin isteği üzerine, retorik ve metafizik eğitimi yapmak için Cambridge Üniversitesine girer; ama her iki konuya da en küçük bir isteği yoktur. Akademik olan her seye karsı içinde bir isyan vardır. Sık sık okuldan ekmek dilimleri çalar ve onlarla olağanüstü deneyler yapar. Kurallara bu denli karşı çıkması sonucu okuldan sepetlenir.

1738: Bomboş ve amaçsız bir biçimde İskandinav ülkelerini dolaşır ve oralarda peynir üzerine araştırmalarda bulunur. Karşılaştığı sardalyaların çeşitliliği onu şaşırtır ve not defterine şu notu düşer: "İnanıyorum ki, insanın bugüne dek ulaştığı her şeyin arkasında basit ve yiyeceklere ilişkin bir gerçeklik var. Basitleştirmek, basitleştirmek gerek..." İngiltere've dönüşünde Nell Smalibore ile evlenir. Kadın bir manavın kızıdır ve genç adamın ondan tüm beklediği, marul hakkında tüm bildiklerini ona öğretmesidir

1741: Kendisine miras kalan küçük bir köy evinde yaşamakta ve gece gündüz çalışarak nasıl daha ucuza yemek yenebileceğini

öğrenmeye uğraşmaktadır. Bir dilim ekmek, onun üzerinde bir dilim daha ekmek ve en üstte bir dilim etten oluşan ilk çalışması başarısızlıkla sonuçlanır. Acı bir hayal kırıklığı içinde laboratuvarına döner ve tekrar çalışmaya koyulur.

1745: Dört yıl süren laboratuvar çalışması sonucu artık gerçeğe iyice yaklaştığına inanmaktadır. İki parça hindi eti arasına bir dilim ekmek koyarak oluşturduğu ilk yapıtını bu yıl sergiler. Bu çalışma herkes tarafından aptalca bulunup reddedilir, onu ciddiye alan yalnızca David Hume'dür. Ona göre "büyük bir şeyler" gelmektedir. Hume onu cesaretlendirir. Düşünürün dostluğuyla güç kazanmış olarak çalışmalarına döner.

1747: Yoksulluk yılları artık başlamıştır, biftek ve hindi ile çalışmaya parası yetmediğinden daha ucuz olan domuz pirzolasına yönelir.
1750: Bu yılın baharında birbirinin üzerine dizilmiş üç parça domuz pirzolası sergiler. Bu sergi belli çevrelerde ilgiyle karşılanır; ama geniş halk kitleleri ona karşı hâlâ ilgisizdir. Üst üste dizilmiş üç ekmekten oluşan yapıtı onun ününe ün katar; ama olgun bir sandviç biçimine henüz ulaşamamıştır. Voltaire tarafından davet edilir.
1751: Fransa'ya yolculuk. O günlerde Voltaire, ekmek ve mayonezle yaptığı çalışmalardan ilginç sonuçlar elde etmiştir. İki adaın dost olurlar ve mektuplaşmaya başlarlar. Bu mektuplaşma, Voltaire'in pullan bitene dek sürer.
1758: İlginç düşünceleri artık herkes tarafından ilgi görmektedir. Bir komisyon tarafından Kraliçe'ye İspanyol büyükelçisinin öğle yemeği için "özel bir şey" hazırlamak üzere görevlendirilir. Gece gündüz çalışır ve sonunda 27 Nisan 1758 günü, sabah 4: 17'de olağanüstü büyük işini başanr: Bu, iki çavdar ekmeği dilimi arasına yerleştirilmiş, ince dilimlenmiş domuz pirzolasıdır! Ani bir ilham buhranı içinde yaptığım hardala bular! Bu yaptığı olağanüstü bir sansasyona yol açar ve o günden sonra bütün cumartesi öğle sonrası yemeklerini hazırlamakla görevlendirilir.

1760: Artık başarıları birbirini izlemekte ve o da, kendine bir saygı olarak, adıyla adlandınlan "sandviçlerini üretmeye devam etmektedir. Bunların arasında pirzolalı, piliçli, dilli ve bulunabilen hemen her türlü soğuk eti içerenleri vardır. Var olan kalıplar için. de çalışmayı sevmeyen ve sürekli yeni arayışlar peşinde olan biri olduğu için Dizbağı Nişanrna hak kazanır.
1769: Artık bir köy evinde yaşamakta ve Haydn, Kant, Rousseau, Ben Franklin gibi çağının en büyük adamları tarafından ziyaret edilmektedir. Hepsi evine gelirler, masasına konuk olurlar ve hatta yol için bir şeyler hazırlatıp giderler.
1778: Artık yaşlanmasına karşın hâlâ yeni fikirler peşinde koşmaktadır. O günlerde güncesine şöyle yazar: "Soğuk geceler boyu çalışıyorum ve sıcak tutabümek için her şeyi sandviçlemek durumundayım." Bu yılın sonuna doğru 'Açık Sıcak Biftekli Sandviç" adlı projesi içtenliği nedeniyle skandallara yol açar.
1783: Altmış beşinci doğum gününü kutlamak için Hamburger'i icat eder ve dünyamn en büyük gösteri salonlarında, Dünya nın tüm başkentlerinde, büyük izleyici kitleleri önünde malım kendisi tanıtır. Almanyada Goethe

ona yardımcı olmayı teklif eder. Bu fikir kontu çok sevindirir ve kont, FAUSTun yaratıcısı hakkında şöyle der: "Bu Goethe çok iyi çocuk!" Bu söz üzerine Goethe çok sevinir ve yakın bir dostluk kurarlar; ancak bu dostluk, "az pişmiş, orta pişmiş ve çok pişmiş" kavramlarına getirdikleri farklı bakış açıları nedeniyle bir yıl sonra bozulur.
1790: Londra'da açtığı retrospektif bir sergi sırasında ani bir göğüs rahatsızlığı nedeniyle hastaneye kaldırılır. Herkes onun öleceğini düşünmektedir: ama yardımcıları onu kurtarırlar. Yaptıkları İtalya'da bir çığır açar; ama bazı eleştirmenler dışında hâlâ onu hiç kimse anlayamamaktadır.
1792: Zamanında önleyemediği bir diz hastalığı nedeniyle bir gün uykusunda oluverir. Katafalkı, West Minister Abbeye konur ve binlerce kişi yas içinde onun önünden geçer. Cenaze töreninde büyük Alman şairi Hölderlin, onun insanlık tarihindeki önemini şöyle vurgular: "İnsanlık ırkım sıcak öğle yemeğinden kurtardı. Ona çok şey borçluyuz"

BAHAR BÜLTENİ

Her gün sosta kulumda bulduğum kolej bültenleri ya da yeıişkinlere yönelik eğitim veren kurumlar hakkındaki broşürler bana su düşünceyi verir: Galiba bu adamların posta adres listesinde çok özel bîr yerim var. Şikâyet ettiğimden değil, ama bir keresinde posta kutumda bı: bültenler yerine Hong Kong'da balayı düzenleme işleriyle ilgilenen bir firmanın broşürünü buldum! Canım: sıkan bu işte! Her bülteni buluşumdan sonra onu baştan sona okuyorum ve bazen aklıma her şeyi bırakıp okula geri dönmek geliyor. (Ben ki yıllar önce bugün hâlâ kanıtlanamayan bir iddia nedeniyle okuldan atılmıştım. Yanlış anlamayım bu, Karındeşen Jack'inki kadar açık bir suç değildi.) Bu yüzden ben, hâiâ yetişrlrilememiş bir yetişkin olarak ara sıra hayalimde bültenler arası yolculuklara çıkarım. Üc aşağı, beş yukarı bütün bültenler aşağıdaki gibidirler:

Yaz Kursu

Ekonomik Kuramlar: Özellikle, para ve paranın neden bu kadar güzel olduğu konusu üzerinde yoğunlaşmış, ekonomik kuramın temel analitik kavramlarının evrimsel bir eleştirisi ve sistematik kabullenmeye dayalı bir çalışmadır bu. ilk dönem öğretilenler arasında; sabit üretim fonksiyonları, maliyet ve yedek eğrileri ve para politikası vardır. İkinci dönem ise çalışmalar para harcama, çek bozdurma ve ay sonunu getirebilme üzerinde yoğunlaşır. Merkez Bankası yedek sistemleri analiz edilir ve gelişmiş öğrenciler Merkez Bankası Bilgisayar Sistemi'ne nasü girileceği konusunda bir kursa alınırlar. Bu kursun en ilgi çekici dersi, "Enflasyon ve Depresyon: Bunlar için nasıl giyinilir?" konulu derstir. Ayrıca borç, faiz ve borç takıp sıvışma da işlenen konular arasındadır.

Avrupa Uygarlığının Tarihi: Doğu Rutherford, New jersey'deki Siddon'un Yeri adlı kafeteryanın erkekler tuvaletinde fosilleşmiş bir eohippus kalıntısı

bulunduğu günden bugüne, Amerika ve Avrupa'nın bir zamanlar aslında aynı kıta oldukları; ama sonra ya ayrıldıkları, ya battıkları ya da New Jersey'e, Doğu Rutherford'a ya da ikisine birden dönüştükleri düşünülmektedir. Tabii bu, Avrupada yaşayan insan topluluklarına değişik bir bakış açısı daha getirmektedir; düşünsenize, Avrupada yaşayan insan toplulukları aslında daha iyi bir Asya oluşturabüirlerdi. Aynca kursta Rönesans'ı İtalya'da tutma, dışarıya salmama konusu da incelenir.

Psikolojiye Giriş: İnsan davranışlarının kuranu. Neden bazı adamlara "harika şeyler" deriz de bazılarını çimdiklemek qeiir içimizden? Zihin ve beden arasında bir fark var mıdır ve eğer varsa, hangisine sahip olmak daha kârlıdır? Saldırganlık ve isyankârlık konusu da kursta tartışılır Bilinçsizliğin tersi bir tutum olarak bilinç konusu da incelenir ve nasıl sürekli bilinçli kalınabileceği konusunda yararlı ipuçları verilir.

Psikopatoloji: Tutkulara ve fobilere bir bakış: bu fobiler çeşitli olabilirler. Örneğin, bazı insanlarda birden yakalanma ve patlayıncaya dek yengeç eti yedirilme fobisi vardır. Bazı insanlarda aniden bir voleybol servisine dönüşme fobisi varken, bazı insanlar da odada bir kadın varken "mackinaw" sözcüğünü söyleyemezler İncelenen bir başka saplantı da, bazı insanların neden sürekli "Kunduzlar Birliği" diye bir yeri aradıklarıdır.

Felsefe I: Platon'dan Camus'ye kadar herkes okunur ve aşağıdaki konular açımlanır:
Ahlâk: Yaşamdaki bazı zorluklar ve işleri lehinize çevirmenin altı yolu.
Estetik: Sanat yaşamın aynası mıdır, değilse nedir? Metafizik: Ölümden sonra ruha ne olur? Yoksa artık orgazm olamaz mı?
Epistemoloji: Bilgi bilinebilir mi? Bilinemezse, biz bunu nereden biliyoruz?
Absürd: Neden bazen yaşam insana bomboş gelir, özellikle de kırmızı-beyaz-mavi renklere bulanmış ayakkabılar giyen adamlar gördüklen sonra?
Çokluk ve birlik konusu başkalık konusuyla bağlantılı olarak incelenir.
(Birlik konusunda başarı gösteren öğrenciler ikilik konusuna atlarlar.)

Felsefe XXIX-B: Tanrıya giriş. Gayri resmi toplantılar ve açık hava gezileri aracılığıyla Tanrı'yla tanışma.

Modem Matematik: "Beş" rakamını yıllardan beri ters yazdığımız keşfedildiğinden bugüne dek standart matematik konusunda tüm kavramlar altüst olmuş ve artık modern matematik konusu gündeme gelmiştir. Burada bir'den on'a atlama bir metot olarak incelenir. Sonra öğrencilere Boolean Cebirinin gelişmiş kavramları bir metot olarak öğretilir ve eskiden bir türlü çözülemeyen denklemlerle intikam ahrcasma oyunlar oynanır.

Temel Astronomi: Evren, bakımı ve temizliği konusunda ayrıntılı bir çalışma. Öğrencilere, bir gaz yığını olan sistemimizin her an patlayarak gezegenimizi yok oluşa sürükleyebileceği ve böyle bir olay olduğunda iyi bir vatandaşın nasıl davranacağı öğretilir. Ayrıca, takımyıldızdaki Büyük Ayı, Yengeç, Terazi gibi bazı burçları tanımaları ve on iki yıldızın bileşiminden oluşan Pantolon Satıcısı Lumides'i nasıl tanıyabilecekleri öğretilir.
Modem Biyoloji: Vücut nasıl davranır ve genellikle nerelerde bulunur? Bu arada insan kanı incelenir ve neden onun bir insanın damarlarında dolaşabilecek en iyi madde olduğu tartışılır. Burada bir kurbağa kesilir ve sindirim sistemi insanmkiyle karşılaştırılır. Bundan önce kurbağanın bir güzel salçalandığını belirtmeme gerek yok galiba!

Hızlı Okuma: Bu kurs süresince okuma hızı gittikçe arttırılır ve kurs sonunda öğrencilerden "Karamazov Kardeşler"! on beş dakikada okumaları beklenir. Burada yöntem, bir sayfayı önce taramak ve zamirler dışında her şeyi atmaktır. Daha sonra zamirler de atılır Öğrenciler uyur. Kurbağalar incelenir. Bahar gelir. İnsanlar evlenir ve ölürler Pinkerton geri dönmez.

Müzikoloji III: Kayıt. Öğrencilere "Yankee Doodle" parçasının flütle nasıl çalınacağı ve buradan yavaş yavaş Brandenburg Konçertolarıma nasıl geçileceği öğretilir. Daha sonra tekrar yavaş yavaş "Yankee Doodle"a geri dönülür.

Müzikten Zevk Alma: Bir müzik parçasını zevkle dinleyebilmek için bir insanın iki şeyi iyi bilmesi gerekir: 1) Bestecinin doğum yeri, 2) Bir rondodan scherzosa ve scherzo'dan rondo'ya hızla geçebilme. Bu aradaki poz önemlidir. Müzik parçası çalınırken -sözgelimi Till Eulenspiegel parçasında olduğu gibi- besteci

özellikle gülünç olmak istememişse, orada gülmek ayıptır. Bu arada kulak da iyi eğitilmelidir; çünkü kulağımız en kolay aldanan organımızdır. Eğer amfiler iyi yerlere konmamışsa, kulak birden kendini burun sanmaya başlayabilir. Diğer konular arasında; barda oturup çene çalma ve bunun bir politik silah olarak kullanımı ve "Gregoriyen Şarkıları. Hâlâ kim çalıyor ki bunları?" vardır.

Dramatik Yazarlık: Tiyatronun temeli çatışmadır. Karakter gelişimi çok önemlidir. Tabii karakterlerin ne dedikleri de. Bu arada öğrenciler uzun, aptal konuşmaların pek etkili olmadıklarını; ama kısa ve eğlenceli cümlelerin daha çok işe yaradıklarını öğrenirler. Tipik seyirci psikolojisi incelenir: Neden seyirciler "Grani" adında yaşlı, hoş bir adamı anlatan bir oyunu izlemektense, önlerinde oturan insanın ensesine uzun süreler bakarak onu telepatik olarak etkilemeye ve arkasına döndürmeye çalışırlar? Sahne tarihinin değişik yönleri de bu arada incelenir. Sözgelimi, matbaada italik karakterin bulunmasından önce parantez içleri genellikle repliklerle karıştırılıyordu ve bu arada büyük aktörler de sık sık kendilerini "John yerinden kalkar, sola ilerler" türünden saçma sapan replikler söylerken bulabiliyorlardı. Bu, genellikle büyük bir utangaçlığa, arada sırada da büyük kavgalara yol açıyordu. Konu ayrıntılarıyla incelenir ve öğrencilere hatasız yazım konusunda rehberlik edilir. Bu konuda kullanılan kaynak kitap: A.F.Shulte'un "Shakespeare, yoksa o bir kadınlar mıydılar?" adlı yapıtıdır.

Sosyal Çalışmaya Giriş: Bu kurs, sosyal çalışmaya meraklı kişilere iş alanı bulmaları konusunda yardım eder. Burada incelenen konular arasında, "Sokak Gangsterlerinden Nasıl Beyzbol Takımı Kurulur?" ve "Beyzbol Takımları Nasıl Sokak Gangsterlerine Dönüştürülür?" gibi konuların yanı sıra "Oyun Sahalarının Çocuk Suçlarını Önlemede Kullanımı" ve "Bir Bisiklet Zinciri Size Çarparsa Ne Yapılu?" gibi konular da vardır.

Yeats ve Sağlıkbilim, Karşüaştırmalı Bir Çalışma: William Butler Yeats'in şüri, iyi bir diş bakımı prospektüsü ile karşılaştırılarak incelenir. (Dikkat: Bu kurs sınırlı sayıda öğrenciye açıktır.)

KAPIYI ÖLÜM ÇALIYORDU

Oyun. Nat Ackermanm Kew Garden'ın oralarda bir yerde olan iki odalı evinin yatak odasında geçer Yerler duvardan duvara halı kaplıdır Büyük, çift kişilik bir yatak ve çevrede birçok eşya vardır Oda iyi döşenmiştir ve duvarlarda bazı resimler ve pek de güzel olmayan bir basınçölçer vardır. Perde kalkarken hafif müzik çalmaktadır Göbekli, kel elli yedi yaşında bin olan tuhafiyeci Nat Ackerman, yatakta uzanmış varmki Daily Newsu okumaktadır. Üzerinde bir bornozla terlikler vardır ve kırmızı bir ışıkta oku maktadır Birden bir ses duyarız ve Nat yatağında doğrulup pencereye bakar.)
Nat: Bu da ne oluyor şimdi?
(Pencereden karanlık bir siluet tırmanmaktadır. Kapüşonlu, yere kadar uzanan, bol, siyah bir giysisi vardır Kapüşon başını örter ama yarı aydınlık yüzünü tamamen kapatmaz. Gelenin Nata benzeyen biri olduğunu anlarız. Pencereden güçlükle girer ve odanın ortasına yıkılır)
Ölüm (başkası olamazdı zaten) Lanet olsun! Az kaldı boynum kırılıyordu.
Nat (şaşkınlıkla izlerken) Sen de kimsin?
Ölüm: Ölüm.
Nat: Kim?
Ölüm: Ölüm. Bak... Oturabilir miyim? Az kaldı boynum kırılıyordu. Yaprak gibi titriyorum baksana.
Nat: Kimsin sen?
Ölüm: Ölüm. Bir bardak suyun var mı?
Nat: Ölüm mü? Ne demek istiyorsun?
Ölüm: Neyin var senin? Siyah giysimi ve beyazlamış yüzümü görmüyor musun?
Nat: Görüyorum.
Ölüm: Bugün Cadılar Gecesi mi?
Nat: Değil.

Ölüm: O zaman ben Ölüm'üm. Şimdi bir bardak su alabilir miyim... ya da kola filan...
Nat: Eğer bu bir şakaysa...
Ölüm: Ne şakası? Elli yedi yaşında değil misin? Nat Ackerman? Burası Pasifik Caddesi 118 numara değil mi? Eğer yanıimıyorsam... şu çağrı kâğıdı da nerede? (Ceplerim arar, sonunda üzerinde bir adres yazılı bir kari çıkarır. Kontrol eder gibi görünmektedir.)
Nat: Ne istiyorsun benden?
Ölünü Ne mi istiyorum? Ne istediğimi sanıyorsun ki?
Nat: Şaka yapıyor olmalısın. Çok sağlıklıyım ben.
Ölüm (etkilenmemiştir): Öyle mi? (Çevresine bakmarak) Burası güzel bir yer. Kendin mi döşedin?
Nat: Bir dekoratörümüz vardı; ama onunla birlikte biz de çalıştık.
Ölüm (duvardaki resme bakarak): Şu büyük gözlü çocuklara bayılıyorum.
Nat: Ben şimdi gitmek istemiyorum.
Ölüm: Gitmek istemiyor musun? Lütfen zorluk çıkarma. Zaten tırmanıştan midem bulanıyor.
Nat: Ne tırmanışı?
Ölüm: Su borusundan tırmandım. Dramatik bir giriş yapmaya çalışıyordum. Pencereyi ve senin uyanık kitap okuduğunu görünce bir denemeye değer diye düşündüm. Biraz tırmanacaktım ve... biliyorsun... (Parmağım şıklatır) Bu arada bazı şişe ve boru kırıklarına bastım, az kaldı düşüyordum. Kapüşonum da yırtıldı biraz. Hemen gidelim. Zor bir gece oldu.
Nat: Su borumu mu kırdın yani?
Ölüm: Kırmak mı? Kırılmadı. Biraz büküldü o kadar. Bi ses duymadın mı? Yere düştüm.
Nat: Okuyordum.
Ölüm: Gerçekten dalmış olmalısın. (Nat'ın okuduğu gazeteyi alır) Bunu ödünç alabilir miyim? Nat: Daha ben bitirmedim.   . Ölüm: Şey... bunu sana nasıl söylemeli bilmiyorum...
Nat: Niye zili çalmadın?
Ölüm: Yapabilirdim, ama neye benzercü bi düşünsene. Böylece işi biraz a amatikleştirdim... Faust'u okudun mu?
Nat: Ne?
Ölüm: Ya yanında binleri olsaydı? Burada önemli insanlarla oturuyor olsaydın ve ben Ölüm olarak zili çalıp 'küt* diye odaya girseydim ne olurdu? Hiç kafan yok mu senin?

Nat: Bakın bayım, geç oldu...
Ölüm: Oldu. Gidelim mi?
Nat: Nereye?
Ölüm: Ölüme. Ona. Oraya. (Dizine bakar) Burası kesilmiş... kangren bile olabilirim.
Nat: Biraz bekle. Zamana ihtiyacım var. Gitmeye hazır değilim.
Ölüm: Özür dilerim, yardımcı olamam. İsterdim, ama zamanın geldi.
Nat: Nasıl zamanım geldi? Modistler Birliği'ne daha yeni kayıt oldum... Aidatımı da peşin ödedim.
Ölüm: Birkaç dolar az ya da çok, ne fark eder?
Nat: Tabii, senin umurunda mı? Nasılsa biri sizin masraflarınızı ödüyor.
Ölüm: Benimle geliyor musun sen?
Nat (Onu dener): Özür dilerim; ama senin ölüm olduğuna inanmıyorum.
Ölüm: Niye? Kimi bekliyordun?.. Rock Hudson'ı mı?
Nat: Öyle demek istemedim. Ölüm: Seni düşkınklığına uğrattıysam özür dilerim. Nat: Canını sıkma. Bilmiyorum, ben yalnızca senin... daha uzun olduğunu sanıyordum. Ölüm: Bir altmış beş boyundayım. Kiloma uygun.
Nat: Biraz bana benziyorsun.
Ölüm: Kime benzeyecektim ya? Ben senin ölümünüm. Nat: Bana biraz zaman tanı... Bir gün daha. Ölüm: Yapamam. Ne dememi bekliyorsun ki?
Nat: Bir gün daha. Yirmi dört saat.
Ölüm: Ne yapacaksın bir günü? Radyo söyledi, yarın yağmur yağacakmış.
Nat: Bir şey yapamaz mıyız? Ölüm: Ne'gibi? Nat: Satranç bilir misin?
Ölüm: Hayır.
Nat: Bir keresinde, senin bir resmini görmüştüm. Satranç oynuyordun.
Ölüm: Ben değildim herhalde. Ben satranç bilmem, belki poker.
Nat: Poker bilir misin?
Ölüm: Poker nü? Şaka mı yapıyorsun"
Nat: İyi oynarsın, öyle mi?
Ölüm: Cok iyi.
Nat: Bak ne yapalım...
Ölüm: Benimle pazarlık yapmaya kalkma.
Nat: Birlikte poker oynayalım. Sen kazanırsan, hemen gideriz. Ben kazanırsam, bana biraz daha zaman tanırsın... Bir gün daha.
Ölüm: Kimin poker oynayacak zamanı var ki?
Nat: Hadü... Eğer bu kadar iyiysen...
Ölüm: Aslında canım da istiyor...

Nat: Hadii. Yarım saat oynarız.
Ölüm: Gerçekten... yapamam...
Nat: Kartları aldım bile... hadi, sorun çıkarma.
Ölüm: Peki, biraz oynayalım. Beni dinlendirir.
Nat (Kâğıtları, kartları ve kalemi almıştır): Pişman olmayacaksın.
Ölüm: Hadi konuşmayı bırak da kağıtları dağıt ve bana bir kola ver... Tanrı aşkına, evine bir yabancı konuk gelivor, ona bir kola ve biraz bisküvi vermeyi bile akıl edemiyorsun... Bari cips var mı?
Nat: Aşağıda biraz dondurma olacaktı...
Ölüm: Dondurma mı? Ya Başkan gelseydi? O da mı dondurma yiyecekti"
Nat: Sen Başkan değilsin.

Ölüm: Dağıt. (Nat dağıtır.)
Nat: Oyunu biraz ilginçleştirmek için potu bir sent'ten oynayalım mı?
Ölüm: Oyun senin için yeterince ilginç değil mi?
Nat: Ortada para oldu mu daha iyi oynarım...
Ölüm: Nasıl istersen Newt.

Nat: Nat. Nat Ackerman. Adımı bilmiyor musun?
Ölüm: Newt... Nat... Biraz başım ağrıyor da...
Nat: Elin açar mı?
Ölüm: Açar. Ama kötü.
Nat: Nasıl bir şey?
Ölüm: Ne nasıl bir şey?
(Aşağıdaki konuşmalar sırasında oyun sürer.)
Nat: Ölüm.
Ölüm: Nasıl olsun? Yatıyorsun işte...
Nat: Ölümden sonra bir şey var mı?
Ölüm: Bu kez elim iyi.. Sen döper'e mi gidiyorsun?
Nat: Sana soruyorum. Ölümden sonra bir şey var mı?
Ölüm (İlgisiz): Göreceksin.
Nat: Demek ki bir şeyleri gerçekten göreceğim.
Ölüm: Belki de o sözcüğü kullanmamalıydım... Kart versene.
Nat: Senin ağzından laf almak da...
Ölüm: Kâğıt oynuyorum.
Nat: Peki, peki, oyna...
Ölüm: Bu arada düşüneyim...
Nat: Yerdeki kartlara bakma!
Ölüm: Bakmıyorum, yalnızca düzeltiyorum. Senin elin açık mıydı?
Nat: Açık olduğunu nereden çıkardın?
Ölüm: Çıkarmadım. Yalnızca soruyorum.
Nat: Ben de sana ölüm hakkında soru soruyordum...
Ölüm: Oyna.
Nat: Hiçbir şey söylemez misin? Nereye gidiyoruz?
Ölüm: Biz mi? Aslına bakarsan, yalnızca sen yere düşüp başını çarpacaksın.
Nat: O anı bekleyemiyorum! Acıtır mı bari?
Ölüm: Bir saniyede her şey biter.
Nat: Müthiş. (İç geçirir) Tam da sırasıydı. Modistler Birliği aidatımı da peşin yatırmıştım...
Ölüm: Elinde ne var?
Nat: Üçlü, nasıl?
Ölüm: Dam döper yeter mi?
Nat: Hayır, bende üç dokuzlu var.
Ölüm: Ciddi olamazsın. Nat: Kaybettin.

Ölüm: Lanet olsun! Jiletlere gittiğini sandım!
Nat: Hayır. Sen dağıtıyorsun. Yirmi pot vazıvorum (Ölüm dağıtır) Yere düşüp başımı çarpacağım öyle mi? Herhalde divandan değil...
Ölüm: Değil. Oyna.
Nat: Neden olmasın?
Ölüm: Yere düşeceksin o kadar! Çeneni kapa. Konsantre olmaya çalışıyorum!
Nat: Niye yere düşevim divorum. hepsi bu! Neden her şey divanda olup bitmesin?
Ölüm: Peki, elimden geleni yaparım Şimdi oynayabilir miyiz?
Nat: Hepsi bu! Bana Moe Lefkowitz'i anımsattın; o da inatçının tekidir!
Ölüm: Ona Moe Lefkowitz'i anımsatıyormuşum! Ben bir insanın hayal edebileceği en korkunç varlığım ve ona Moe Lefkowitz'i anımsatıyormuşum! Kim o" Havalet filan mı?
Nat: Hayalet sen olmalısın! O, yılda seksen bin dolar kazanıyor. Kendi fabrikası var. Kart!
Ölüm: Ne?
Nat: Kartlarını aç!
Ölüm: Elimde döper var...
Nat: Dam döper değil mi".. Bende ful dokuz var Kazandım!
Ölüm: Şu pis çeneni bir kapasan!..
(Kâğıtlar yeniden dağıtılır ve oyuna devam ederler)
Nat: İlk işin olduğunu söylerken ne demek istemiştin?
Ölüm: Neye benziyor"
Nat: Ne diyorsun? . Yani daha önce kimse gitmedi mi?
Ölüm: Gittiler tabu... Ama onları ben götürmedım.
Nat: Kim götürdü? Ölüm: Başkaları.
Nat: Başkaları da mı var?
Ölüm: Tabii. Herkesin kendine göre bir götürme biçimi vardır.
Nat: Bunu bilmiyordum.
Ölüm: Nereden bileceksin? Sen kimsin ki?
Nat: Ne demek istiyorsun? Ben bir hiç miyim?
Ölüm: Hiç değil; ama tuhafiyecisin. Sonsuzluğun sırlarını nereden bileceksin ki?
Nat: Ne diyorsun sen? İyi para kazanıyorum. İki çocuğumu da üniversitede okuttum. Biri şimdi reklamcılık yapıyor, diğeri evli. Kendi evim var. Arabam Chrysler marka. Karım istediği her şeye sahip. Hizmetçiler, mink

bir manto, seyahatler. Şimdi Eden Roc'ta zaten. O kızkardeşinin yanında olsun diye günde elli dolar harcıyorum. Haftaya da onun yanında olmalıyım... ne sandın sen beni? Sıradan bir adam mı?
Ölüm: Tamam. Bu kadar alıngan olma.
Nat: Kim alıngan?
Ölüm: Peki, ya ben çabuk incinen biriysem?
Nat: Seni incittim mi?
Ölüm: Seni düşkınklığına uğrattığımı söylemedim mi?
Nat: Nayapmamı bekliyordun? Kafana bir şey mi indirmeliydim?
Ölüm: Ondan söz etmiyorum. Ben yani... Çok kısayım, sonra...
Nat: Bana benzediğini söyledim. Aynadaki yansımam gibi.
Ölüm: Peki, peki, dağıt.
(Onlar oynarken hafif bir müzik çalmaya baslar ve sahne tamamen kararana dek ışıklar azalır Sonra ışıklar yeniden yavaş yavaş gelir Saat geçmiş, oyunları bitmiştir. Nat kalkar)
Nat: Altmış sekiz... on beş... sen kaybettin.
Ölüm (Üzgün, üzgün, karşıya bakarak): O dokuzlunun gelmeyeceğini tahmin etmeliydim... Lanet olsun!
Nat: Öyleyse yarın görüşürüz.
Ölüm: Ne demek yarın görüşürüz.
Nat: Bir gün daha kazandım. Şimdi beni yalnız bırak.
Ölüm: Ciddi miydin'?
Nat: Anlaşma yaptık.
Ölüm: Evet, ama...
Nat: Bana "ama Tama! Yirmi dört saat daha kazandım. Yarın yine gel.
Ölüm: Gerçekten zaman için oynadığımızdan haberim yoktu.
Nat: Bu kötü. Dikkatli olmalıydın. Ölüm: Yirmi dört saat ne yapacağım ben şimdi?
Nat: Ne fark eder? Önemli olan bir gün daha kazanmam.
Ölüm: Ne yapmamı istiyorsun?.. Sokaklarda dolaşmamı mı?
Nat: Bir otelde yer ayırt ve bir sinemaya git. Başım da polisle belaya sokma!
Ölüm: Sonucu kontrol edelim.
Nat: Dahası, bana yirmi sekiz dolar borçlusun.
Ölüm: Ne?
Nan Öyle, Avcı... İşte yazılı... Oku.

Ölüm (Ceplerini karıştırırken): Biraz bozukluğum var; ama yirmi sekiz dolar çıkmaz.
Nat: Çek de kabul ederim.
Ölüm: Hangi hesaptan?
Nat: Kiminle uğraştığıma da bakın!
Ölüm: Dava et beni o zaman! Nerede hesabım var ki?
Nat: Peki, cebinde ne varsa ver de anlaşalım.
Ölüm: Bu paraya ihtiyacım var.
Nat: Ne yapacaksın parayı sen?
Ölüm: Ne diyorsun? Öte Tarafa gidiyoruz.
Nat: Eee?
Ölüm: Eee... ne kadar uzak olduğundan haberin var mı?
Nat: Eee?
Ölüm: Eee?... benzin nerede? Jeton nerede?
Nat: Arabayla mı gidiyoruz?
Ölüm: Görürsün. (Heyecanla) Bak... Yarın geri döneceğim ve sen de bana paramı geriye almak için bir şans tanıyacaksın. Yoksa başım beiada.
Nat: Nasıl istersen. Ya iki katı, ya hiç! Fazladan bir gün, ya da ay kazanma şansım biîe var... hatta, nasıl oynadığına bakılırsa, belki de yıllar!
Ölüm: Bu arada, başım da belada!
Nat: Yarın görüşürüz.
Ölüm (Kapıya doğru yürûrker.): İyi bir otel biliyor musun?... Ne otelinden söz ediyorum ki? Beş kuruşum bile yok! Ben gidip bir kafede oturayım. (Daily News'u alır.)
Nat: Dışarı. Dışarı. O benim gazetem. (Gazeteyi geri alır.)
Ölüm (Çıkarken): Onu hemen ahp çıkamadım. Şu poker işine hiç bulaşmamahydım.
Nat (Arkasından seslenir): Aşağıya inerken dikkat et. Basamaklardan birinde halı kayıyor.
* (Ve o anda, bir trafik kazası sesi duyarız. Nal iç geçirir. Yatağın yanında duran komodinin üstündeki telefonu açar.)
Nat: Alo, Moe? Benim. Dinle. Birinin şaka yapıp yapmadığım bilmiyorum; ama az önce Ölüm buradaydı... Biraz poker oynadık.. Hayır, Ölüm. Ta kendisi. Ya da Ölüm olduğunu ileri süren biri... Ama Moe, herif salağın tekiydi!

PERDE

FELSEFEM

Benim felsefemin gelişimi, aşağı yukarı aşağıdaki gibidir: Karım ilk yaptığı sufleyi tatmam için beni mutfağa çağırmıştı. Birden, sufleden bir kaşık tam ayağıma düştü ve birkaç kemiğimin incinmesine yol açtı. Sonra tabii, gelsin doktorlar, gitsin tedaviler! Ayağımın röntgeni alındı ve bir ay süreyle yatağa mahkûm edildim. Bu dinlenme sırasında, Batı uygarlığının belli başlı düşünürlerinin ürünlerine bir kez daha eğüme olanağı buldum. Onlar da zaten yatağımın yanına yatırılmış, böyle bir fırsat bekliyorlardı. Kronolojik sıraya aldırmadan, Kierkegaard ve SartreTa başladım; Spinoza, Hume, Kafka ve Camus'yle devam ettim. Korktuğum gibi olmadı, hiç sıkılmadım; dahası, bu yüksek beyinlerin değer yargılarına, sanata, ahlağa, yaşama ve ölüme şevkle saldırmaları karşısında büyülendim desem yeridir. Burada aklıma Kierkegaard'ın tipik, aydınlatıcı gözlemlerinden biri geliyor: "Kendisini kendisine (yani, ta kendisine) bağlayan bir bağıntı, ya kendisini belirlemeli, ya da bir başkası tarafından belirlenmelidir." Gözlerim yaşarmıştı bu cümle karşısında! Keşke, dedim, bu kadar zeki olabilseydim! (Düşünün ki ben, "Hayvanat Bahçesinde Bir Gün" başlığı altında bile iki anlamlı cümleyi bir araya getiremeyen bir adamimdir.) Gerçi, bu cümle bana anlaşılması olanaksız geliyordu; ama öyle ya, Kierkegaard eğlendikten sonra ben kim oluyorum ki! Birden, yaşamım boyunca aradığım şeyin metafizik olduğunu anlayıverdim ve kalemimi aldığım gibi ilk ilhamlarımı not almaya koyuldum. İş böylece ilerledi ve yalnızca iki öğle sonrası içine -uyumak için ve oyuncak ayımı yumruklamak için ayırdığım zaman dışında- benim ölümümden sonra ya da 3000 yılında (hangisi önce gelirse) yayımlanacak olan bu yazılan yazdım. İnanıyorum ki bunlar bana tarihin en ağır düşünürleri arasında saygıdeğer bir yer sağlayacaklar. İşte, gelecek kuşaklara -ya da gelecek olan temizlikçi kadına- bıraktığım entelektüel mirasın küçük bir bölümü:

I.SAF KORKUNUN ELEŞTİRİSİ

Herhangi bir felsefeyi formüle ederken ilk sorumuz hep şu olmalıdır: Ne kadarını "bilebiliriz?" Şu anda neyi bildiğimize ya da bir zamanlar neyi bilmiş olduğumuza emin olduğumuzu nasıl bilebiliriz? Tabii, bunlar bilinebilir şeylerse... Yoksa bütün bunlan unutup, utanarak bir köşede mi oturmalıyız? Zaten, Descartes da "Zihnim, bacaklanmla arkadaş olabilmişse de vücudumu asla kavrayamaz" derken bu konuya temas etmiyor muydu? Sırası gelmişken, "bilinebilir" derken, duyularla algılanabilen ya da zihnin kavrayabildiği şeyleri kastetmiyorum. Benim demek istediklerim, "bilinebilen" ya da "bilinebilirliğe" ait olan ya da en azından, bir arkadaşınıza hakkında bir şeyler söyleyebileceğiniz şeylerdir. Evreni gerçekten "bilebilir" miyiz? Tanrım, China Townda yolunu bulmak bile bu kadar güçken... Aslında işin püf noktası şu: Orada, dışarıda bir şeyler var mı? Eğer varsa, neden var? Dahası, bu kadar gürültü yapmak zorundalar mı? Sonuç olarak diyebiliriz ki, "gerçekliğin" en büyük eksikliği, bir özden yoksun olmasıdır. Hiç özü yok demek istemiyorum; ama eksik olduğu kesin. (Burada sözünü ettiğim, Hobbes'un biraz daha küçük olarak tanımladığı şeydir) Bu yüzdendir ki "Düşünüyorum, öyleyse varım" diyen Karteziyen vecizesi şu biçimde daha iyi özetlenebilirdi: "Heey, surdaki saksofonlu kadın Edna değil mi?" Öyleyse, bir öz'ü ya da bir düşünceyi bilmek için ondan şüphe etmeliyiz, böylece, ondan şüphe ederek son durumunda içerdiği özelliklere ulaşınz ki bu özellikler, "şey"in kendisi içindedirler" ya da "şey'in kendisine aittirler"

ya da bazı şey'lerdirler ya da hiçbir şey değildirler. Bu durum bu kadar açık olduğuna göre epistemolojiyi şimdilik bir kenara bırakabiliriz.

II.ALALAGARSON SAÇ TIRAŞI İLE BAŞA ÇIKMA ARACI OLARAK DÜNYANIN SONUNA İLİŞKİN MANTIKSAL ESASLAR

Evrenin bir özü olduğunu söyleyebilir ve bunu "atom" ya da "zerre" olarak adlandırabiliriz. Democritus ona "atom" demiştir. Leibnitz'in yeğlediği ise

"zerre" sözcüğüydü. Bir şans eseridir ki iki adam asla karşılaşmamışlardır, yoksa çok aptalca bir tartışma ortaya çıkabilirdi. Bu "partiküller" hareket halindedirler ve bu hareketin bir nedeni ya da gizli ilkesi vardır ya da yoktur. Ne yazık ki bu konuda, şimdilik, bol bol çiğ balık yemekten başka yapabileceğimiz bir şey yok. Tabii ki bu, ruhun neden ölümsüz olduğunu açıklayamaz. Bu, aynı biçimde, ölümden sonraki bir yaşam hakkında bir şey söyleyemediği gibi Sender Amca'mın neden yıllardır Arnavutlar tarafından izlendiği duygusuna sahip olduğunu da açıklamaz. Bir temel varlık (yani Tanrı ya da sert bir rüzgâr) ile herhangi bir varlığın (Varlık'ın) dinbilimsel algılanması arasındaki ilişki, Pascal'a göre "o kadar gülünçtür ki komik (Komik) bile değildir. "Schopenhauer buna "irade" demişse de doktoru "saman nezlesi" teşhisinde ısrar etmiştir. Sonraki yıllarında, ya bu nedenle ya da kendisinin Mozart olmadığı yolundaki gittikçe artan şüphesi nedeniyle Schopenhauer yaşama küsmüştür.

III.GÜNDE BEŞ DOLARA EVREN

O zaman, "güzel" nedir? "Yalnızca" sözcüğü ile "uyum" sözcüklerinin birbirini çağrıştırması mı, yoksa "uyum" sözcüğünün yalnızca "yalnızca" sözcüğünü çağrıştıran bir sözcüğü çağrıştırması mı? Aslında, buradaki çağrışım, "duyum" sözcüğü ile daha iyi sağlanabilirdi; ama bizim asıl sorunumuz da budur zaten. Gerçek, "güzel" midir, "gerekli" midir? Bu, güzelin ya da "güzel"in özelliklerine sahip olanın, "gerçek" kavramında ortaya çıkmasıdır. Eğer böyle olmuyorsa, o şeyin "güzel" olmadığına bahse girebilirsiniz... su geçirmez bile olsa! Aslında ben, gittikçe, başta daha çok haklı olduğunu düşünmeye ve "duyum" sözcüğünün o çağrışımı daha iyi sağlayacağına inanmaya başlıyorum. Şeyy, yani...

İKİ KISSA

Bir adam, bir saraya yaklaşmaktadır. Kapıda ise birkaç Hun askeri vardır ve bu adamlar, adı "Julius" olmayan hiç kimseyi içeri almamaya kararlıdırlar. Adam, askerlere bir yıl süreyle pilicin en iyi tarafını onlara ayıracağını söyleyerek rüşvet teklifinde bulunur. Askerler bu teküfi ne ret ne de kabul ederler. Bütün yaptıkları, adama burnunu kıvırmak ve onu bir tirbuşona benzetmeye çalışmaktır. Adam, imparatora yeni bit kat iç çamaşırı getirdiğini, bu yüzden içeri girmesi gerektiğini söyler. Askerler tınmayınca, adam Charleston yapmaya başlar. Askerler önce onun dansından

hoşlanırlar; ama hükümetlerinin Navajo yerlileri konusundaki tutumu akıllarına geldikçe yeniden huysuzlaşırlar. Adam sonunda nefessiz kalıp yere yığılır ve imparatoru göremeden ve de SteinwayTere geçen ağustos ayında kiraladığı piyanodan kalan altı dolar borcunu ödeyemeden ölür.

....

Bir generale iletilmek üzere bana bir mesaj verilmiştir. Atımın üzerinde yol almaktayımdır; ama sanki ben yaklaştıkça generalin karargâhı uzaklaşmaktadır. Sonunda, dev bir kara kaplan üzerime atılır, aklımı ve kalbimi yer. Tabii, buda o gece bana sorun çıkanr, ne kadar uğraşırsam uğraşayım, bir türlü donuyla düşmanlarına saldırırken ve onlara "hindistan cevizi" sözcüğünü fısıldarken uzaktan gördüğüm generali yakalayamam.

Vecizeler

Bir insanın kendi ölümünü sakince karşılaması ve bir yandan da ıslık çalması olanaksızdır.

....

Evren, Tanrının zihninde var olan yalnızca sonsuz bir düşüncedir ve bu da insanı rahatsız eder... Özellikle yeni aldığınız bir evin parasını peşin ödediyseniz...

....

Sonsuz hiçliğe bir şey dediğim yok, yeter ki ona göre giyinmiş olun.

....

Dionysus bugün yaşasaydı, ne yerdi bir düşünsenize!

....

Hayır, Tanrı diye bir şey yok; ama bir hafta sonu muslukçu bulmaya çalışın da göreyim sizi!

YİRMİLERDEN BİR ANI

Şikago'ya ilk kez yirmili yılların başında gelmiştim, bir dövüş izlemeye. Ernest Hemingway de benimle birlikteydi ve Jack Dempsey'in eğitim kampında birlikte kaldık. Hemingway daha yeni iki kısa öykü bitirmişti; ama hem Gertrude Stein, hem ben onlan okuduktan sonra henüz olmadıklarını ve üzerinde çalışılmaya gerek olduğunu söyledik. Hemingway'e o günlerde çıkacak son romanı üzerine bir espri yapum, çok hoşuna gitti, güldük eğlendik; sonra boks eldivenlerini giydik ve burnumu kırdı
O kış Alice Toklas, Picasso ve ben Fransa'nın güneyinde bir villa satın aldık. Ben o sıralarda çok büyük bir Amerikan romanı ola çağma inandığım son romanım üzerinde çalışıyordum; ama ne yazık ki romanı çok küçük puntolarla bastılar, okumak çok zor oldu Öğle sonraları Gertrude Stein ve ben antikacı dükkânlarını dolaşır, yeni parçalar arardık. Bir keresinde ona yazaı olmamın gerekip gerekmediğini sordum. Her zamanki samimi havasıyla 'Hayır, olmasan daha iyi!" dedi. Bu sözünün "Evet' anlamına geldiğini düşündüm ve ertesi gün gemiyle İtalya'ya doğru yola çıktım. İtalya bana Şikago'yu hatırlatır, hele Venedik; çünkü her iki kentin de kanalları vardır ve sokaklar heykellerle doludur.

O ay Picasso'nun Arles'daki stüdyosuna gittik. Arles'a o zaman Rouen -ya da Zürih- diyorlardı, ta ki Fransızlar onun adını 1589'da Hayal Meyal Louis diye değiştirene dek. Picasso o sıralarda sonraları "Mavi Dönem" olarak adlandırılacak döneminin başındaydı; ama tam o anda Gertrude Stein ve ben ondan kahve istedik ve Mavi Dönem'in başlaması on dakika gecikti. Aslıda, "Mavi Dönem" on yıl sürdüğü için, bu on dakikalık fark pek önemli sayılmaz. Picasso garip bir adamdı; bir ayağını kaldırır, diğerinin önüne koyar ve kendisinin 'adım" dediği şeyi atmaya çalışırdı. Onun bu yürüyüşüne çok gülüyorduk; ama otuzlu yıllar başlamıştı, faşizm gittikçe

yükseliyordu ve gülünecek şeylerin sayısı gittikçe azalıyordu. Gertrude Stein ve ben picasso'nun en son yapıtlarını dikkatle inceledik ve Gertrude Stein şöyle dedi. "Sanat, tüm sanat, aslında herhangi bir şeyin anlatım yolu." Picasso onunla aynı fikirde değildi: "Çekil basımdan, yemek yiyorum" dedi. Bana sorarsanız Picasso haklıydı, herif gerçekten de yemek yiyordu.
Picasso'nun stüdyosu Matisse'ikinden oldukça farklıydı; Picasso biraz dağınık bir adamdı, oysa Matisse son derece düzenliydi. O yılın güzünde Matisse bir tablo siparişi aldı; ama karısının ani hastalığı vüzünden bir türlü boyayamadığı tuval, sonunda duvar kâğıdı olarak kullanıldı. Bu olavları çok iyi hatırlıyorum; çünkü İsviçre rıin kuzeyinde, ucuz bir apartman katında birlikte geçirdiğimiz kış olmuştu. O kış yağmur bir garipti; birdenbire başlar, yağar yağar, birdenbire dururdu. İspanyol kübıst Juan Gris, AÜce Tbklas'ı bir natürmort için onu poz vermeye ikna etti; ama adam soyut çalışmayı sevdiğinden Alice Toklas'ın yüz ve vücut biçimini değiştirmeye kalkınca polis geliverdi ve herifi içeri attılar. Gris köylü bir İspanyol du ve Gertrude Stein in dediğine göre, ancak gerçek bir İspanyol böyle davranırdı: İspanyolca konuşmaya başlar başlamaz aklına ailesi geliyor ve köye onları ziyarete gidiyordu. Çok matraktı olanları izlemek.
Bir öğleden sonra Fransa'nın güneyinde bir eşcinsel barında oturmuş, ayaklarımızı Fransa'nın kuzeyine doğru uzatmış dinleniyorduk ki Gertrude Stein birdenbire "Midem bulanıyor" dedi. Picasso bunun garip olduğunu düşüdü, Matisse ve bense bunun bir Afrika gezisi için iyi bir neden olacağını düşünüyorduk. Yedi hafta sonra Kenya'da Hemingway le karşılaştık. Artık bronzlaşmış ve sakallı bir adam olarak sonradan iyice ünlenecek olan göz ve ağız üzerine düzyazı stilinigeliştiriyordu.Burada, bu keşfedilmemiş kh. tanın karanlıklarında Hemingway yarık dudaklılara meydan okuyordu.
Sabah uyandığımda Ernest cadın toplamış, dışarıda bizim için kahvaltı hazırlıyordu. Yanma gidip sakalıyla ilgili biriki takıldım, gülüştük, bir iki tek konyak içtik, sonra boks eldivenlerini giydik ve burnumu kırdı.
O yıl Paris'e ikinci kez Avrupalı, uzun boylu, sinirli görünüşlü bir besteciyle görüşmek için gittim. Gözlerini çabuk çabuk etrafla

gezdiren bu adam, ileride önce dünyaca ünlü besteci İgor Stravinsky,şonra da onun en iyi arkadaşı olacaktı. Paris'te Man ve Sting Ray çiftinin evinde kaldım ve Dali birkaç kez bize yemeğe geldi. Dali o sıralarda tek kişilik bir gösteri hazırlamayı düşünüyordu. Sonraları hazırladı da zaten! Neşeli ve güzel bir Fransız kışıydı o!

Bir gece Scott Fitzgerald ve karısı Noel Arife Partisi'nden evlerine dönmüşlerdi. Nisan ayıydı. Son üç aydır şampanyadan başka bir şey içmemişlerdi ve bir hafta önce gece elbiseleriyle Limousinlerini okyanusa doğru sürmüşlerdi. Bu Fitzgerald'lar gerçekten çok garip, son derece iyimser insanlardı. Daha sonraları Grat Wood'un "American Gothic" adlı yapıtına poz vermek üzere ikna olsalar da büyük şaşkınlığa düşmüşlerdi. Pozları boyunca Scott durmadan çatalını elinden düşürüp durdu.

Scott'la arkadaşlığımız gittikçe güçlendi. Arkadaşlarımın çoğu, Scott'un son romanının baş karakterinin aslında ben olduğuma inanıyorlardı; ben de zaten yaşamımı o karaktere göre ayarlamıştım. O kadar ki bir gün romandaki bir başka karakter tarafından vuruldum ve adamı dava ettim.

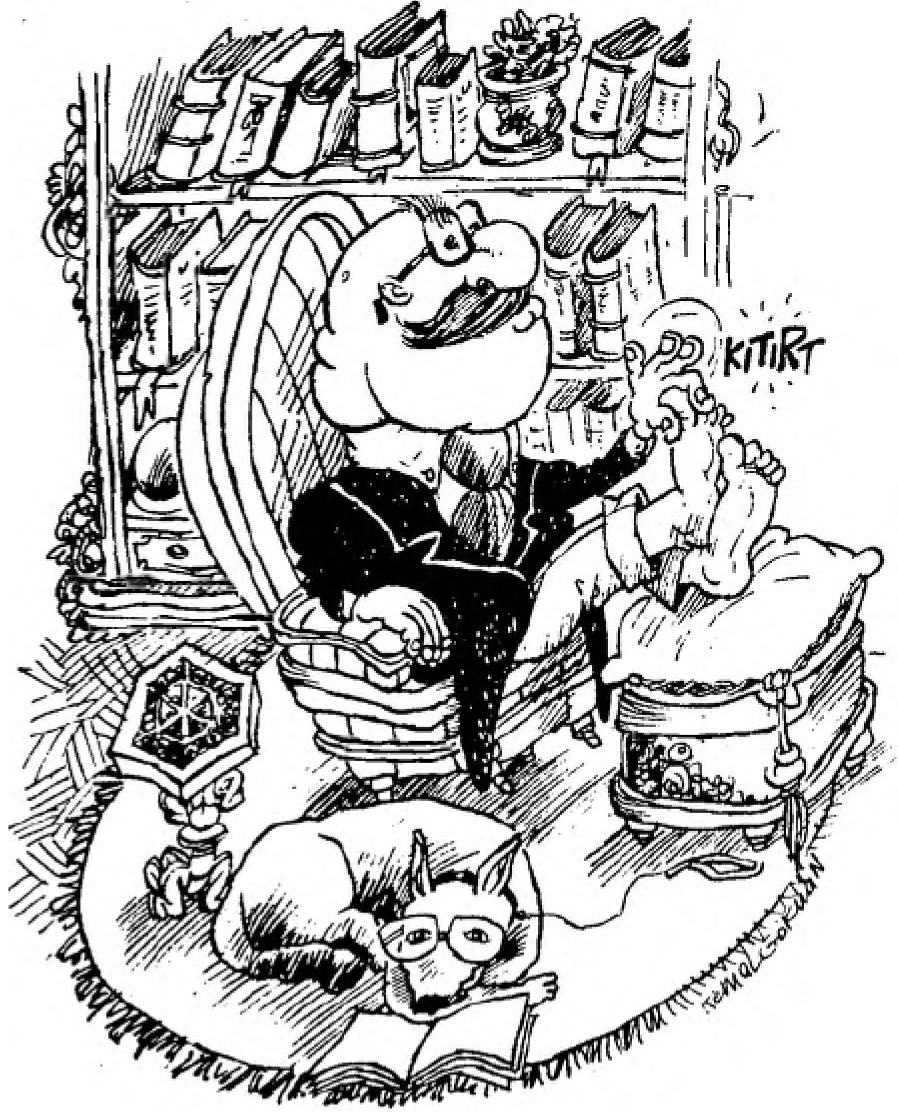
Scott'un büyük bir disiplin problemi vardı ve sonunda her yıl bir roman

yazmak yerine birkaç lokantaya mönü ve birkaç virgül yazımıyla işini sınırladı.
1929 yılında hep birlikte İspanyaya gittik. Orada Hemingway bizi Manolete ile tanıştırdı. Bu, efeminelik çizgisinde olacak derecede duyarlı bir adamdı. Bazan matador pantolonu, bazan da bisikletçi pantolonu giyiyordu. Manolete büyük, çok büyük bir sanatçıydı. Sonraları matador olamadı, ama şans perisinin yardımı sayesinde dünyaca ünlü bir muhasebeci oldu
İspanya'da o yıl çok eğlendik. Sonra Hemingway'le birlikte Tuna balığı avına gittik. Ben dört tane teneke kutu yakalayınca yerlere yattık gülmekten. O arada Alice Tbklas bana Gertrude Stein'a âşık olup olmadığımı sordu. Çünkü, T.S.Eliot'a ait olduğu dünyaca bilinen bir şür kitabını kendi imzamla bastırmış ve Gertrude'a adamıştım. Evet dedim, onu seviyorum; ama bu iş olmaz, çünkü o benim için çok fazla zeki. Alice Tbklas "Haklısın" dedi, gülüştük, sonra boks eldivenlerimizi giydik ve Gertrude Stein burnumu kırdı.

HELMHOUZ'LA KONUŞMALAR

Asağıda okuyacaklarınız, yakında basılacak olan "Helmholtz'la Konuşmalar" adlı kitaptan birkaç alıntıdır.
Dr.Helmholtz şu anda doksanına merdiven dayamış, Freud'un çağdaşı, psikanalizin öncülerinden biri ve kendi adıyla anılan psikoloji ekolünün kurucusudur. Kendisi özellikle "ölümün sonradan kazanılan bir özellik" olduğunu kanıtladığı davranış alanındaki çalışmalarıyla ünlüdür.
Helmholtz. Lozan yakınlarındaki malikânesinde Hrolf adındaki uşağı ve Hrolf adındaki Danimarka cinsi kurt köpeği ile birlikte yaşamaktadır Günlerinin büyük bir bölümünü kendi yaşamöyküsünü vazmakla geçirmekte, bir yandan da bu yaşamöyküsünde yer almaya çalışmaktadır.
Bu konuşmalar, birkaç aylık bir zaman zarfı içinde Helmholtz ve öğrencisi Fears Hoffnung arasında geçmiştir. Aslında Helmholtz, Hoffnung'a pek güvenmez; ama adam ona çikolata getirdiği için böyle ufak tefek şeylere göz yumar. Konuşmaları geniş bir yelpaze içinde yer aldığından psikopatolojiden din'e, oradan da Helmholtz'un neden kredi kartı alamadığına kadar her konu konuşulmuştur. Hoffnung, Helmholtz'a "üstat" der ve onun ılımlı, algılama gücü çok yüksek biri olduğuna inanır, o kadar ki bu adam yaşamın her türlü acısına katlanabilir, yeter ki şu isiliklerden bir kurtulsun.
NİSAN 1: Helmholtz'un evine sabah tam 10.00'da vardım. Uşağı bana doktorun odasında olduğunu ve postayla ilgilendiğini söyledi. Lafı "doktorun odasında hastayla ilgilendiği" biçiminde yanlış anladım, sonra gördüm ki, yanlış anlamışım. Daha sonra anlaşıldı ki ben yine de haklıydım, doktor odasında hastayla ilgileniyordu. Ne yaptığı sorulduğunda ise şöyle dedi: "Aaah, ah! Herkes günde birkaç kere hastalarla ilgilense!" Bu söz beni şaşırttı: Ama onu anlamaya çalışmalıydım. Deri sandalyesine yaslandığı zaman ise, ona psikanalizin ilk günlerinden söz etmesini söyledim.

"Freudla ilk karşılaştığımda ben kuramlarım üzerinde zaten çalışıyordum" diye söze başladı. "Freud ise bir fırındaydı. Batonsale[6] almaya çalışıyordu; ama bir türlü "batonsale" sözcüğünü söylemeye cesaret edemiyordu. Belki bilirsiniz, Freud'un "batonsale" sözcüğüne karşı bir fobisi vardı. Onları gösterip, "Şeyy, bana şu... şeylerden birkaç tane verebilir misiniz?" diyebilirdi ancak. Fırıncı şöyle bir bakıp, "Batonsale mi, Sayın Profesör?" derdi. O anda Freud kızarır, bozarır, titremeye başlar ve "Hayır... yani... hayır, sağolun... boş verin!" der, çıkıp giderdi. Sonra ben "batonsale" sözcüğünü de kullanarak Freud'a birkaç tane satın aldım ve evine götürdüm. Arkadaş olduk. Bilirsiniz ki bazı insanların bazı sözcüklere karşı korkuları vardır. Sizin utandığınız böyle bir sözcük var mı?
Burada, Dr.Helmholtz'a lokantanın birine gittiğim zaman bir türlü Domatakoz (domatesli İstakoz) ısmarlayamadığımı söyledim. Helmholtz bunun çok garip bir sözcük olduğunu ve bunu bulan adamı yakalayıp suratım dümdüz edebilmek için çok şeyi yapabileceğini söyledi.
Konuşmamız daha sonra yine Freud üzerine devam etti. Anladığım kadarıyla Freud'un doktor üzerine büyük bir etkisi vardı: Oysa tarihten okuduğum kadanyla maydanoz üzerine, yapakları bir kavgadan sonra ayrılmışlardı.
"Freud'un tedavi ettiği bir hastayı hatırlıyorum. Edna S... Kadın histerik burun felciydi. Bir tavşan taklidi bile yapamıyordu ve bu onun arkadaşları arasında büyük bir stres içine sokuyordu. Çünkü sık sık

"N'olur Edna, bir tavşan taklidi yap!" derler ve burun deliklerini Edna'nın yapamadığı gibi normalce açıp kaparlardı ve bu Edna'yı deli ederdi. Freud, kadını birkaç inceleme seansı için odasuıa çağırdı; ama kadınla bir türlü bağlantı kuramadı. Çünkü kadın, Freud yerine odadaki elbise askısıyla bağlantı kurmuştu. Bu olay Freud'ü korkutmuştu; çünkü o günlerde psikanaliz yeni yeni gelişiyordu ve koşup odadaki elbise askısına sarılan bir kadın pek iyi bir reklam olmazdı. Bir daha bu işi asla yapmamaya karar verdi ve gerçekten de bir süre akrobasiyle ilgilendi; ama Ferenczi adlı biri ona asla iyi takla atmayı öğrenemeyeceğini söyleyince bu işi de bıraktı
Hetmholtz'un artık yorulmaya başladığım görüyordum. Yavaş yavaş

sandalyesinden yere kaydı ve masanın altında uyumaya başladı. Onu uyandırmamak için parmak uçlarıma basarak odadan çıktım.

NİSAN 5: Eve vardığımla Helmholtz keman çalışıyordu. (Kendisi mükemmel bir amatör kemancıydı. Nota filan bilmezdi ve bir tek notayı çalabiliyordu, ama olsun!) Tekrar psikanalizin ilk dönemleri üzerine biraz konuştuk.
"Freud dan herkes hoşlanıyordu. Ovsa Rank.Jones'u kıskanıyordu. Jones da Brill'i hiç çekemezdi. Brill ise Adle.r'ın varlığından en az Adler'ın şapkası kadar nefret ediyordu. Bir keresinde Freud cebindeki çekirdeklerden bir kısmını Jung'a verdi. Bunu gören Rank'in kafası bozuldu ve bana gelip Freud un Jung'dan hoşlandığını söyledi, özellikle de tatlı dağıtımı konusunda onu tuttuftu apaçıktı. Umurumda bile değildi, hiç ilgilenmedim; çünkü RaroVian hoşlanmıyordum. Özellikle de 'Sümüklüböceklerde Rahatlama Duygusu' başlıklı yazıma 'mongoloid mantığın doruk noktası1 dediği günden beri.
"Yıllar sonra Rank'la, Alpler'de kayak yaparken karşılaştım. O günleri anarken benden özür diledi. Gerçekten de yaptıklarının aptalca olduğunu düşünüyordu. Bir yönden haklıvdı da; adamcağızın önemli bir nedeni vardı: adı Otto'ydu ve bu adın hem önden, hem sondan aynı biçimde okunması onu deli ediyordu:
Helmoltz beni akşam yemeğine davet etti. Büyük, söğüt ağacından yapılma bir masaya oturduk. Laf aramızda, bu masaiun Greta Garbo'nun armağanı olduğu dedikodusu vardı: ama Garbo bunu bir türlü kabul etmiyordu. Tipik bir Helmholtz akşam yemeği mönüsünde şunlar vardı: Birazcık kuru üzüm, büyük bir parça et ve som balığı konservesi. Akşam yemeğinden sonra biraz eğlendik. Helmholtz bana kurutulmuş kelebek koleksiyonunu gösterdi. Bu kelebeklerin artık uçamayacaklarım öğrendiği gün büyük hayal kırıklığına uğramıştı adamcağız.
Daha sonra oturma odasına geçip birer puro aldık. (Aslmda, Helmholtz purosunu yakmayı unutmuştu; ama öyle bi içine çekiyordu ki puro gittikçe küçülüyordu.) Östat'ın bazı önemli vakaları üzerine sohbet ettik.
"Kırk yaşlarında Joachim B. adında bir hastam vardı. Adam içinde çello bulunan bir odaya asla giremiyordu. Daha da kötüsü bir keresinde içinde çello bulunan bir odaya girmiş, ama bir banker ona gelip de çıkmasını söyleyene dek içeride kalmıştı. Dahası adam kekemeydi de. Ama konuşurken değil, yalnızca yazarken. Mektup yazdığı zaman 'ama' sözüğü

şu hale geliyordu: 'a-a-a-am-am-ama'. Bu özürü onu öylesine üzüyordu ki bir keresinde kafasına yumurtalı bir krep dolayıp intihara bile kalkışmıştı. Onu tedavi ettim. Uzun yıllar sağlıklı bir insan olarak yaşadı. Sonradan öğrendim ki, görünmeyen bir atla tanıştığını ve bu atın ona mimarlık yapmasını önerdiğini .söyleyip duruyormuş etrafa..."
Daha sonra Helmholtz biraz da gecegezen katil V. hakkında konuştu. Bu adam uzun zaman Londra'ya dehşet salmıştı.
"İlginç bir cinsel sapıklık. Adamın yaşamdaki en büyük cinsel fantezisi bir grup antropolog tarafından sarılmak ve herkesin içinde bacaklarını çarpıta çarpıta yürümek zorunda bırakılmak. Onu orgazm edebilecek tek şey buydu. Adam daha çocukken kardeşinin saçlarını kesip kafasını boyamıştı Babası ressamdı ve çocuğa çok kızmıştı; yalnızca bir kat boya vurmanın dayanıksız olacağmı söylüyordu"
"V. ilk kadınına on sekizinde saldırdı. Daha sonra haftada yarım düzine olmak üzere, bu iş yıllarca sürdü. Ona bütün öğütleyebileceğim, saldırgan eğilimlerinin yerine alabilecek meşgaleler bulmasaydı. Buldu da. Sonraları bir kız arkadaşı bile oldu. Kıza hiçbir kötülüğü dokunmadı, yalnız ara sıra kızın ceketini parçalayıp balık heykeli yapıyordu, hepsi o."

NİSAN 12: Helmholtz bugün pek iyi değil. Dün kırda kaybolmuş. Eve döndüğünde yorgunluktan ölü gibiymiş. Ama ben odaya girip de vücudumda bir çıban çıktığını söylediğimde yerlere yattı gülmekten. Onunla ters psikoloji kuramı üzerine konuştuk. Bu konu aklma Freud'un ölümünden sonra gelmişti. (Ernest Jones'a göre. Freud: la Helmholtz arasındaki ilişkinin kesilmesinin en önemli nedeni Freud'un ölümüydü; çünkü bu olaydan sonra iki adam pek sık görüşememişlerdi.)
O sırada Helmholtz koşullandırma refleksi üzerine çalışıyordu. Bir grup beyaz fareyi eğitmişti. Zil çalındığı zaman fareler Bayan Helmholtz'un önünde hazır ola geçiyorlar ve onu kapıya dek uğurluyorlardı. Helmholtz bu konuda bazı başka davranışsal deneylerde de bulundu; ama eğittiği bir köpek kendisini eve sokmayıp da bir hafta sonunu kapının önünde geçirmesine neden olunca bu işi bıraktı.
Evet. Ters psikoloji kuramının kurucusu benim. Ama tamamen rastlantı sonucu! Karım ve ben yatağımızda oturuyorduk. Birden canım su içmek istedi: Ama kendim almaya üşeniyordum. Bayan Helmholîz'dan bana su getirmesini istedim. Ama o da üşengeçti. Getirmeyeceğini söyledi. Kimin getirmesi gerektiği üzerine tartışmaya başladık. En sonunda ben şöyle

dedim: 'Hayır, aslında su filan istediğim yok. Su, belki de şu anda benim istediğim dünyadaki en son şey.' Karım yataktan fırlayıp şöyle dedi: 'Demek su istemiyorsun öyle mi?' Kalktı ve bana suyu getirdi. Bu konuyu bir kongre sırasında Freud'la konuşmak istedim; ama jung'la çevreyi gezdiği için bir türlü fırsat bulup konuşamadım"
"Bu yöntemi kullanarak yıllar sonra J. adında bir opera şarkıcısının depresyonunu tedavi etmeyi başardım. Adam tedavi öncesi, bir gün büyük bir sepete kapatılacağını ve ölünceye dek orada kalacağını sanıyordu."

NİSAN 18: Eve vardığımda Helmholtz gül ağaçlarını buduyordu. Bana çiçeklerini çok sevdiğini söyledi. Ondan hiç borç para istememişlerdi çünkü.
Daha sonra çağdaş psikanaliz konularında sohbet ettik. Helmholtz bu konuya özellikle psikanalist kanepesi üreten firmalarıneğilmeleri ve onu yaşatmaya çalışmalarım savunuyordu.
"Aah bugünkü modern psikanalistler! Ne kadar pahalılar öyle! Benim zamanımda beş marka Freudun ta kendisine tedavi olabilirdiniz! On marka hem sizi tedavi eder hem de pantolonlarınızı ütülerdi. On beş mark içinse sizin onu tedavi etmenize bile izin verirdi! Saatte kırk dolar! Saatte elli dolar! O ne fiyat öyle! Kayzer, Kayzerlik için bile saatte yalnızca on iki dolar alırdı! Ayrıca işine de yürüyerek gitmek zorundaydı. Peki ya tedavi süresi! iki yıl! Beş yıl! Benim zamanımda eğer bir hastayı altı ayda tedavi edemezsek parasını geri verir, ayrıca sirk'e bile götürürdük."
Daha sonra ağaçların arasından eve doğru yürümeye başladık. Bu arada Helmholtz'un sövlediklerinden bazı kısa notlar almayı başardım. Bunları aşağıda okuyabilirsiniz:

İnsanlık durumları üzerine: İnsan ölümsüz olsa, et faturalarının ne kadar kabarık olacağını tahmin edebilir miydiniz?

Din Üzerine: Ölümden sonra yaşama inanmıyorum; ama yine de yanıma bir kat yedek iç çamaşırı alacağım.

Edebiyat Üzerine: Bütün edebiyat, ftıısra ancak bir dipnottur. Ama bununla ne demek istediğimi sorarsanız, en küçük bir fikrim yok.
Artık gerçekten inanıyorum; Helmholtz büyük bir adam!

"Evrenin kendi varlığı ile
çelişki içinde olan karmaşık bir İDE
olarak belirtilmesi ve gerçek varlığın
içinde ya da dışında olması aslında algısal
bir hiçliktir ya da herhangi bir soyut var-
olma biçimiyle ilintili olarak hiçlik-
tir, ya da, en azından subjektif
başkalıkla ilintili olan ya da
objektif varlık eksikliğinden
doğan ve fizik kuralları-
na bağlı olan
daimi var-oluşla ilintili
olan bir
HİÇLİKTİR!(3)?..."

(yani yılanı mı tüm bunları?)

Mmm!

(kimin tarafından?)

(neye göre?)

EGO
EGO
EGO
EGO
LEGO

(Böyle de tarif edilebilir)

(ölüm sebebi)!

Woody
WOODY
Woody

AYRINTI MATRAK ÖYKÜLER

6000

[←]

1.Hasid: İbranice'de "dindar insan" anlamına gelen "hasid" sözcüğünden türeyen bu terim, 18. yüzyılda Polonya'da ortaya çıkan ve mistisizmi en aşırı biçimiyle uygulayan bir Yahudi tarikatı olan HASİDİZM yandaşlarına verilen addır. Tarikatın çok sert bazı kuralları vardır. (Ç.n.)

[←]

2.Rabbi: İbranice de "efendi" anlamına gelen "rabbi" sözcüğünden gelen bu terim, burada "Yahudi yasalarının yorumlayıcısı ve öğreticisi" anlamında kullanılmaktadır.

[←]

3.Yarmulka: Leh dilinden İbranice'ye yerleşmiş olan bu sözcük, Yahudi'lerin dua ederken ya da dinle ilgili işler yaparken taktıkları bir tür küçük şapka anlamına gelir. (Ç.n.)

[←]

4.Torah: Ibranice'de "yasa" anlamına gelen "torah" sözcüğünden türeyen bu sözcük burada "Yahudi dinsel literatürünün tümü" anlamında kullanılmaktadır. (Ç.n)

[←]

5.Esau: Tevrat'a göre İsaac ve Rebeka'mn oğlu. Onun daha önce doğması için doğum sırasını ikiz kardeşi Jacob'a vermiştir. Yaratılış: 25:21-34, 27 (Ç.n.)

[←]

6.O Batonsale: Tuzlu hamurdan yapılan ince uzun çubuk, tuzlu çubuk.

[←]

7.

[←]

8.

[←]

9.

[←]

10.